

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Bakalářská práce

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Tomáš Kolomazník

**Subkultura současných českých kapel nové vlny
heavy metalu**

Bakalářská práce

Praha 2013

Autor práce: Tomáš Kolomazník

Vedoucí práce: prof. PhDr. Josef Kandert, CSc.

Rok obhajoby: 2013

Bibliografický záznam

KOLOMAZNÍK, Tomáš. *Subkultura současných českých kapel nové vlny heavy metalu*. Praha, 2013. 49 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií. Katedra sociologie. Vedoucí bakalářské práce prof. PhDr. Josef Kandert, CSc.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá subkulturou současných českých kapel nové vlny heavy metalu. V první kapitole jsou představeny teoretické koncepty subkultura a životní styl. Kromě klasického přístupu k teoriím subkultur je představen i tzv. postsubkulturní přístup Davida Muggletona, který nepovažuje subkultury za stabilní společenské fenomény. Druhá kapitola je věnovaná historickému vývoji heavy metalu, zvláště ve světě a v České republice, potažmo Československu. Představeny jsou žánry, které hrály klíčovou roli ve formování podoby současných moderních metalových subžánrů. Třetí kapitola je založena na kvalitativním výzkumu, využívajícím polostrukturované rozhovory se členy subkultury a zúčastněné pozorování. Cílem výzkumu bylo zjistit pravidla, která fungují v rámci subkultury, společné znaky jejích členů, jaký význam přikládají své kapele a její hudbě, zda mají v souladu s teorií subkultur společný soubor norem a hodnot, jakým způsobem se profilují a jaké vztahy panují uvnitř jejich subkultury.

Abstract

The thesis deals with the subculture of Czech contemporary bands dedicated to the new wave of heavy metal. The first chapter introduces the theoretical concepts of subcultures and lifestyle. Apart from the classical approach to the theories of subcultures, also introduces the post-subculture approach of David Muggleton, who does not consider subculture as a stable social phenomena. The second chapter is devoted to the historical development of heavy metal, separately in the world and in the Czech Republic (former Czechoslovakia). Presented are metal genres that have played a key role in shaping the form of the modern metal subgenres. The third chapter is based on qualitative research using semi-structured interviews with members of the subculture and participant observation. The aim of the research was to determine the rules that operate within the subculture, the common features of its members,

the meaning they attach their band and music, whether they have, in accordance to the theory of subcultures, common set of standards and values, how they stylize, and what are relationship within their subculture .

Klíčová slova

subkultura, postsubkulturní teorie, životní styl, hudba, heavy metal

Keywords

subculture, postsubculture theory, lifestyle, music, heavy metal

Rozsah práce: Rozsah práce je (od úvodu po závěr) 72 092 znaků s mezerami.

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne ...

Tomáš Kolomazník

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval prof. PhDr. Josef Kandertovi, CSc. za jeho trpělivost a cenné připomínky k obsahu i formě práce a také všem informátorům, kteří ochotně spolupracovali při vyčerpávajících rozhovorech.

Institut sociologických studií

Projekt bakalářské práce

Předpokládaný název práce:

Subkultura členů metalových kapel

Téma práce:

Členové metalových kapel a fanoušci tohoto hudebního žánru jsou okrajovou skupinou, většinou společností často nepochopenou či chápanou negativně. Působení v kapele je pro její členy zpravidla pouze hobby s prakticky žádnou nebo velice malou pravděpodobností výraznějšího úspěchu v rámci České republiky, o mezinárodní hudební scéně ani nemluvě. Za vystoupení obvykle dostávají pouze symbolické nebo dokonce žádné honoráře, takže musí své hraní v kapele dotovat. Samotní metaloví muzikanti často nemusejí být ve všech aspektech typickými představiteli metalové (fanouškovské) subkultury a to přestože se tyto dvě skupiny budou v mnoha ohledech překrývat. Mým cílem je zaměřit se výhradně (nebo téměř výhradně) na muzikanty a ne pouze fanoušky daného žánru. Jako hlavní prostředek komunikace subkultury s majoritní společností budu v mé práci používat právě hudbu, která tuto subkulturu odlišuje, méně se budu zabývat specifickými vizuálními prvky jako je styl oblékání.

Cíle práce:

Zajímat mě bude především to, jak se muzikanti metalových kapel profilují, role jednotlivých členů v souvislosti s fungováním kapely, vztahy v rámci jejich kapely i mezi jednotlivými kapelami. Také budu zjišťovat, jestli považují jiné metalové kapely za konkurenci nebo k nim mají naopak blíže než k ostatním společenským skupinám, jak pohlíží na hudebníky jiných metalových odnoží i úplně jiných žánrů. Kromě toho se budu také zabývat způsobem, jakým pořádají koncerty, jestli se na nějakém koncertním místě cítí jako na "domácí půdě" a fenoménem výměnných koncertů. Soustředit se budu především na kapely z Prahy a okolí, pokusím se však také srovnat specifika pražských a mimopražských koncertů.

Předpokládané metody zpracování:

Svou práci pojmu jako případovou studii. V teoretické části stručně definuji metal jako hudební žánr, jeho stručnou historii a nejvýraznější odnože. Kromě toho se v teoretické části zaměřím na koncept subkultury. Praktickou část založím především na zúčastněném pozorování a polostrukturovaných rozhovorech se členy cílové subkultury.

Orientační seznam literatury:

- BARTAS, P. 2005. *Rock & metal book : encyklopedie hard rocku a heavy metalu*. Praha : Volvox Globator
- GELDER, K. 2007. *Subcultures: Cultural Histories and Social Practices*. Routledge.
- HEBDIGE, D. 1979. *Subculture: The meaning of style*. London: Routledge,
- JANEČEK, P. 2011. *Folklor atomového věku. Kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti*. Praha: Národní muzeum; Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze.
- SHARPE-YOUNG, G. 2007. *Metal: The Definitive Guide*. Jawbone Press
- SLABÝ Z., SLABÝ P. 2002-2007. *Svět jiné hudby : průhledy do hudby alternativní, avantgardní, improvizované, nové, opoziční, progresivní, experimentální, postmoderní, aktuální, free, klezmeru atd*. Praha : Volvox Globator
- SMOLÍK, J. 2010. *Subkultury mládeže : Uvedení do problematiky*. Praha: Grada.

Obsah

ÚVOD	2
KAPITOLA 1 - TEORETICKÉ KONCEPTY	3
1.1) Subkultura	3
1.2) Postsubkulturní přístup	4
1.3) Životní styl	6
1.4) Subkultura a hudba	6
KAPITOLA 2 - HISTORIE HEAVY METALU	8
2.1) Historie heavy metalu	8
2.2) Heavy metal ve světě	9
2.3) Historie heavy metalu v ČR a ČR	14
KAPITOLA 3 - EMPIRICKÁ ČÁST	17
3.1 Cíle výzkumu	17
3.2 Metodologie	17
3.3 Výběr informátorů	18
3.4 Kategorie	19
3.4.1) Vztah k metalu a kapele	19
3.4.2) Vztahy a společné rysy uvnitř subkultury	20
3.4.3) Konkurence a podpora	22
3.4.4) Role členů kapely	23
3.4.5) Zkušenosti s většinovou společností	24
3.4.6) Profilování, stylizace	25
3.4.7) Pódiová stylizace	26
3.4.8) Organizace a shánění koncertů	26
3.4.9) Hudba jako prostředek vyjadřování	27
3.4.10) Životní hodnoty a ambice	29
ZÁVĚR	31
SUMMARY	34
POUŽITÁ LITERATURA:	37
PŘÍLOHY	39
Příloha č. 1: otázky, tematické okruhy k rozhovoru	39
Příloha č. 2: Přepis rozhovoru	40

Úvod

Členové metalových kapel a fanoušci tohoto hudebního žánru jsou okrajovou společenskou skupinou, většinou společností často zcela nepochopenou či chápanou negativně. Pro metalové muzikanty v České republice je působení v kapele zpravidla pouze hobby s prakticky žádnou nebo velice malou pravděpodobností výraznějšího úspěchu v rámci české hudební scény, o té mezinárodní ani nemluvě. Za vystoupení obvykle dostávají pouze symbolické nebo dokonce žádné honoráře, nezbyvá jim tedy než své hraní dotovat. Samotní metaloví muzikanti často nemusejí být ve všech aspektech typickými představiteli metalové (fanouškovské) subkultury i přesto, že se tyto dvě skupiny v mnoha ohledech překrývají. Protože má heavy metal mnoho subžánrů, které se v mnoha ohledech zásadně liší a jejichž představitelé nemusejí mít příliš společných rysů a názorů, budu se soustředit pouze na české kapely spadající do „moderní vlny heavy metalu“, kterou přiblížím v druhé kapitole. Mým cílem je zaměřit se výhradně na metalové muzikanty, jejichž kapely jsou aktivní a pravidelně vystupují. Pokusím se najít společné znaky mezi členy této subkultury, jež se formuje kolem specifického hudebního žánru. Budu zjišťovat, jak sami členové vnímají svou subkulturu, co jim na ní vadí, čeho si naopak považují a jaké vtahy v jejím rámci fungují. Dále budu hledat typické vlastnosti jejich životního stylu, způsob, jakým se stylizují během koncertů i v běžném životě, jaký význam pro ně jejich hudba, potažmo kapela má.

Má práce se bude skládat ze tří kapitol. V první z nich se budu věnovat teoretickým konceptům. Pokusím se přiblížit pojmy subkultura, dva odlišné způsoby, jakými může být chápána, životní styl a významnou roli, kterou v jejích rámci často hraje specifický hudební žánr. V druhé kapitole stručně nastíním historii hudebního žánru heavy metal. Chronologicky představím metalové subžánry a jejich hlavní představitelé, kteří hráli podle mého názoru největší roli při formování současné podoby heavy metalu a jeho moderním subžánrům. Zvláště se budu věnovat historickému vývoji českého heavy metalu, protože probíhal, převážně kvůli politické situaci, opožděně nebo odlišně od toho světového. Poslední kapitola bude věnovaná empirické části, založené na polostrukturovaných rozhovorech se členy subkultury a zúčastněném pozorování.

Kapitola 1 - Teoretické koncepty

1.1) Subkultura

V rámci teorií subkultur existují různé pohledy. Kromě klasických autorů vycházejících převážně z birminghamského Center for contemporary cultural studies (CCCS), jejichž typickým představitelem je např. Dick Hebdige, se v posledních letech prosazuje také postsubkulturní přístup, který se proti tomu klasickému v několika bodech zásadně vyhrazuje a vytváří tak možnou alternativu ve způsobu chápání pojmu subkultura. K tomuto postsubkulturnímu přístupu se vrátím později, po představení klasičtějšího teoretického přístupu.

Definování samotného pojmu subkultura není snadný úkol. Existuje mnoho různých přístupů a tím pádem i celá řada definic. „Například Bell (1999) subkulturu definuje jako relativně koherentní kulturní systémy, které v celkovém systému naší národní kultury představují svět samy pro sebe.“ (Smolík, 2010: 31) Zvláštním znakem specifických společenských skupin, kterým subkultury jsou, je vlastní soubor norem a hodnot, vzorců chování a životního stylu. Vznikají ve chvíli, kdy má skupina lidí s podobnými problémy dostatečný počet interakcí, během kterých si vytvářejí svůj osobitý pohled na svět. Díky tomu se taková skupina vymezuje v rámci širšího společenství, dominantní kultuře. Samotná majoritní společnost zpravidla subkulturu chápe jako odlišnou, v některých případech dokonce jako deviantní. (Smolík, 2010: 30-33) Přestože se členové těchto společenství „různým způsobem vymezují vůči tzv. dominantní kultuře, mainstreamu, (...) zároveň tvoří její nedílnou součást.“ (Heřmanský, Novotná, 2011: 89)

V rámci teorie subkultur bývá používán pojem brikoláž, tedy proces během kterého jsou různé předměty či prvky oděvu dávány do nových kontextů. Tím dostávají zcela nový význam, který se může značně lišit od toho původního, přisuzovaného většinou společností. Styl v rámci subkultury však není zcela homogenní. Její členové mohou podle svého uvážení jednotlivé prvky kombinovat, čímž vzniká velká škála možností v rámci jedné subkultury. (Heřmanský, Novotná, 2011: 96) Nicméně významy jednotlivých prvků stylu pro konkrétní členy skupiny se mohou různit. Neobvyklé a někdy i pobuřující prvky určité subkultury,

mohou postupem času pronikat i do dominantní kultury. V takovém případě se z nich může stát masově vyráběné zboží, které zároveň ztrácí svůj (pro subkulturu) původní význam. Společně s osvojením těchto specifických prvků, přestane majoritní společnost vnímat subkulturu jako něco ohrožujícího a v podstatě ji zařadí do své struktury (Hebdige, 1979: 92-95). Každá subkultura se postupem času mění a vyvíjí. „Subkultura vždy reprezentuje specifický okamžik, je konkrétní odpovědí na konkrétní řadu okolností“ a problémů typických pro určitý historický moment. (Hebdige, 1979: 84) Protože vždy reaguje na různé okolnosti, v různých kontextech a vztazích k dominantní kultuře, v různých časových úsecích se tedy může v mnoha aspektech lišit. Konkrétní subkultura se tedy nutně liší také s geografickým umístěním, jelikož je vždy v kontextu s kulturou dané oblasti a to nehledě na místo původu, z kterého se šířila.

V moderní společnosti mají média obrovský vliv na obraz, který si (většinová) společnost vytváří o jednotlivých subkulturách. Kromě zprostředkování představ a informací mezi dílčími skupinami i zpětně podávají obraz vlastní skupiny jejím členům. Navíc mnohé z toho, co je zakódováno v určité subkultuře, již předtím bylo ve větší či menší míře vystaveno nějaké formě mediálního zpracování. V některých případech může subkultura sdílet velkou část své ideologické podstaty s dominantní kulturou. Hebdige (1979) upozorňuje, že si subkultura může osvojovat styly a ideologie běžně se objevující v médiích za účelem vytvoření vlastní alternativní identity. (Hebdige, 1979 in Hanzalová, 2012: 11)

1.2) Postsubkulturní přístup

Jak již bylo řečeno dříve, ne všichni vědci s tímto přístupem souhlasí. Podle některých autorů (Muggleton, Redhead) toto pojetí již není v posledních letech aktuální. Na poli subkultur došlo ke změnám, jež není možné ignorovat, a tak je nutné vytvořit nové teorie subkultur. Práce Davida Muggletona (2002) vychází z kritiky díla Dicka Hebdige, *Subculture: The meaning of style* z roku 1979, kterou považuje v mnoha ohledech za nepřesnou a neodpovídající současné situaci. Na rozdíl od některých autorů je pro něj nepřijatelná dichotomická stratifikace „monolitický mainstream“ - „rezistentní subkultury“. Subkultury považuje za mnohem komplexněji stratifikované. (Muggleton 2004 in Smolík 2010: 77)

Zlomovým obdobím pro vývoj subkultur byly 90. léta 20. století, během kterých vznikla obrovská škála nových stylů. „Důsledkem bylo takové množství stylů a jejich odnoží, že je nebylo možné popsat a přesně definovat jako jednotlivé subkultury. I proto považují někteří autoři subkultury mládeže za nestabilní společenské fenomény.“ (Smolík, 2010: 78).

V důsledku vyvrácení některých předpokladů a konceptů birminghamského Centre for contemporary cultural studies (CCCS) a fragmentaci společnosti, část vědců formulovala postsubkulturní teorii. „Podle ní od 90. let již nelze mluvit o tradičních subkulturách, ale spíše o jednotlivých scénách, stylech, klubové kultuře nebo kmenech (neo-tribes).“ (Smolík, 2010: 78) David Muggleton (2002) upozorňuje na to, že v současnosti dochází k tomu, že styly jednotlivých subkultur, zejména pak vizuální prvky, se v poslední době různě kombinují, jednotlivé subkultury nemají svůj styl tak výrazně vymezený, jako tomu bylo v minulosti. Právě proto je označuje jako postsubkultury. Čím dál více záleží na jednotlivci, jak prvky stylu nakombinuje. (Heřmanský, Novotná, 2011: 97) Někteří lidé se přidružují k několika různým subkulturám naráz. Často se mohou bránit kategorizaci nebo vyjadřovat alternativní, neurčitou či hybridní totožnost. V takovém případě je velmi obtížné je klasifikovat jako určitý subkulturní typ (Smolík, 2010: 81). Ve výsledku se v jednotlivých typech subkultur jednotlivé prvky prolínají natolik, až definice subkultury ztratily svoji stálost. Jedinci jsou nositelé více stylových identit naráz. Fragmentace nejrůznějších stylů je příčinou hledání nových přístupů k teoriím subkultur. (Smolík, 2010: 80) Podle Benneta (2002) pojem subkultura už v devadesátých letech „není dostatečně flexibilní a neodpovídá současnému vývoji.“ (Smolík, 2010: 81)

Muggleton toto mizení bariéry mezi jednotlivými subkulturami vysvětluje zřejmým úpadkem většinové společnosti. Tvrdí, že majoritní společnost v podstatě přestala existovat, a tak se subkultury nemají vůči čemu vymezovat. Být součástí subkultury - odlišit se, již není prostředkem vyjádření svobody. Postmoderní společnost preferuje individuální nad kolektivním a odlišnost nad konformitou. Proto se odlišení stává spíše společenským požadavkem. (Muggleton, 2002: 48-49) Stejně tak vizuální atributy jako je oblečení již nejsou určujícími prvky vypovídající něco o hodnotách a postojích jedince. Jsou spíše otázkou módních trendů a image, více než o subkulturu jde často v jejich případě o specifický životní styl. (Smolík, 2010: 83)

1.3) Životní styl

Právě životní styl je pojem často zmiňovaný v souvislosti se subkulturou. Podle Smolíka (2010) hrál pojem životní styl důležitou roli v rané teorii subkultur rozvíjené v kulturních studiích, zejména pak v díle Dicka Hebdigea. (Smolík, 2010: 38-39) Pojmy životní styl a subkultura jsou často zaměňovány. Přestože je mezi nimi úzká hranice, považují za důležité alespoň stručně pojem životní styl vymežit. V jeho nejobecnější podobě lze životní styl chápat, „jako způsob, jakým lidé žijí – tedy bydlí, stravují se, vzdělávají se, chovají se v různých situacích, baví se, spotřebovávají, vzájemně komunikují, jednají, cestují, rozhodují se, vyznávají a dodržují určité hodnoty, starají se o děti, vyrábějí atd.“ (Duffková, 2008:51-52). Podle Smolíka lze životní styl vymežit jako „souhrn životních forem, jež jedinec aktivně prosazuje. Životním stylem individua se v tomto pojetí často rozumí takový životní způsob jedince, jehož jednotlivé části si vzájemně odpovídají, jsou ve vzájemném souladu, vycházejí z jednotného základu, mají společné jádro.“ (Smolík, 2010: 38) Jinou možnou definici nabízí Jandourek v sociologickém slovníku. Podle něj „pojem životní styl označuje komplex psaných a nepsaných norem a identifikačních vzorců, souhrn životních podmínek, na které lidé berou ohled ve vzájemných vztazích a chování. Jeho podoba je ovlivněna životním cyklem, společenskými rolemi, tradicemi apod.“ Také zmiňuje jeho důležitou vlastnost, a sice, že „výrazný životní styl může přejít v subkulturu.“ (Jandourek, 2001 v Peterka: 8) Tyto specifické, více či méně odlišné soubory norem a hodnot, které tvoří jistou alternativu k průměrujícímu mainstreamu, mohou být blízké většímu počtu jedinců vytvářejících společně subkulturu. (Duffková, 2008: 32)

V mnoha ohledech mohou tedy pojmy životní styl a subkultura splývat. Zásadním rozdílem u subkultur je však důraz, jaký je kladen na přisuzování životních norem a hodnot větším skupinám, které je sdílejí. U životního stylu se oproti tomu rozumí pouze soubor hodnot a chování jedince, bez jeho výraznějšího sdílení s větší společenskou skupinou.

1.4) Subkultura a hudba

Každá subkultura má nějaký společný prvek, nějaké pojítko. Dle Duffkové (2008) se „subkultura vždy utváří kolem nějaké klíčové oblasti života určité části populace (např. kolem

profese, volnočasové aktivity, etnicity apod.), od které se odvíjí vzorce jednání (např. specifický jazyk, způsob oblékání, inklinace k fyzické a verbální agresivitě, koníčky a zájmy) a charakter vztahů k okolí a hodnotám (např. výběr přátel/nepřátel, vztah k přírodě, práci, právu, morálce, penězům, majetku, sexu, partnerské věrnosti).“ (Duffková, 2008:32). Subkultura je pro své členy důležitým prvkem identity a umožňuje jim sdílet společně mnoho věcí, jako je právě hudba. Ta je hlavním prvkem, na jehož základě je identita skupiny konstruována v hudebních subkulturách. U nich hudba obvykle nese i nějaké ideologické poselství. (Heřmanský, Novotná, 2011: 89) Hudba také může být jedním z prostředků, kterými tyto subkultury vyjadřují nejrůznější postoje, názory i běžné zkušenosti. Macek zdůrazňuje unikátní význam hudby v některých subkulturách. Hudba podle něj „vyjadřuje hodnoty, názory a pocity adolescentů, je instrumentem pro sdělování a sdílení. Také v jejím aktivním provozování spatřuje řada mladých lidí příležitost k seberealizaci, potvrzení vlastní hodnoty, kompetence a sociální prestiže.“ (Macek, 1999: 51)

Hudba je úzce spojena s konkrétními lidmi a místy, v neposlední řadě i se specifickými drogami. Konkrétní hudební styl je tak tím pojítkem interskupinových vazeb a možná nejvýznamnější charakteristikou. A to v takové míře, „že prezentace názorů na hudbu a komunikace o hudbě mezi adolescenty navzájem funguje jako prostředek rychlé diagnostiky postojů, názorů a hodnot vrstevníků ve smyslu: řekni mi, co posloucháš, a já budu vědět, kdo jsi.“ (Macek, 1999: 52) Hudba tedy hraje v mnoha subkulturách velmi důležitou roli, ta metalová je jejich ukázkovým příkladem. Právě hudba je v ní tím pomyslným tmelem, díky kterému nacházejí lidé v jednotlivých městech, státech i napříč kontinenty společnou řeč. To platí zejména v dnešním globalizovaném světě, ve kterém není problém vyhledávat lidi se stejnými zájmy a udržovat s nimi kontakt, a to i přes značnou geografickou vzdálenost. Krásným příkladem může být dokumentární film kanadského antropologa Sama Dunna nazvaný příznačně *Global Metal* (2008). Ten ukazuje podobnosti metalových subkultur na různých kontinentech, v jiných kulturních a náboženských kontextech. Přes odlišné možnosti přístupu k jejich oblíbené hudbě, zdrojům informací o jejich oblíbených kapelách a v některých případech i represi ze strany majoritní společnosti, nachází autor dokumentu u všech subkultur podobné nebo stejné názory, hodnoty a důvody, proč si vybrali právě tuto nemainstreamovou hudbu a s ní spojený specifický životní styl.

Kapitola 2 - Historie heavy metalu

2.1) Historie heavy metalu

V historii heavy metalu figurovalo a dodnes figuruje obrovské množství různých subžánrů a jejich kombinací. Mnoho fanoušků a hudebních znalců se mnohdy neshodují na zařazení jednotlivých kapel do té či oné kategorie. Mým cílem není vyjmenovat, natož nějak podrobněji představit všechny tyto subžánry. Přesto považuji historický vývoj metalu za důležitý ve vztahu k tématu mé práce. Tento vývoj navíc probíhal do značné míry a do určitého stupně globalizace, nejen kvůli režimu, který zde panoval, u nás a ve světě zcela odlišně. Proto jsem se rozhodl věnovat samostatně zvlášť vývoji metalu v České republice, respektive v Československu, a zvlášť ve světě. V obou těchto případech budu postupovat (převážně) chronologicky. Předem se omlouvám za vynechání pro někoho důležitých hudebních směrů a autorů. Vybíral jsem ty, které subjektivně považuji za nejzásadnější pro formování dnešní podoby heavy metalu a jeho „moderních“ odnoží a komunity, jež se okolo nich tvoří.

Nejdříve však musím věnovat pár slov samotnému pojmu heavy metal, který bude celou tuto kapitolu provázet. „Poprvé byl pojem heavy metal použit v populární hudbě v 60. letech, když se začal objevovat v rockových novinách jako přídavné jméno. Počátkem 70. let se začalo toto slovní spojení užívat jako podstatné jméno, tedy jako označení stylu.“ (Walser, 2000: 7) Jako druh hudebního žánru navíc bývá používán ve dvou významech. Buď se jedná o klasický metal oproštěný od bluesového vlivu, tedy první z metalových subžánrů. V druhém případě, který budu dále používat, heavy metal (nebo pouze metal) zaštiťuje všechny metalové subžánry.

2.2) Heavy metal ve světě

Heavy metal má kořeny v hard rocku, potažmo rocku. Různí lidé považují za předchůdce metalu mnoho různých kapel. Na první skutečně metalové kapele, se však většina z nich shoduje. Tou byli angličtí Black Sabbath, jež vznikli v roce 1966. Skupina zakládajících členů byla velmi ovlivněna svým prostředím. Pocházeli z dělnické, tvrdě pracující třídy, alternativou k hudební kariéře pro ně byla práce v továrně. Black Sabbath jsou první kapelou, o které lze říct, že byla čistokrevným metalem. Jejich hudba byla silnější, hlasitější a agresivnější než cokoliv známého do té doby. Svými texty se inspirovali u hororových filmů, jejich texty i hudba byly děsivé. Ve své první nahrávce prezentovali vše, co představovalo metal následujících let.

Přestože se Deep Purple, založení v roce 1968, nikdy nepovažovali za metalovou kapelu, byli jedni ze zakladatelů tohoto žánru. Úvodní riff jejich singlové nahrávky Smoke on the water, které se pouze ve Spojených státech prodalo více než milion kusů, se stal jedním z nejznámějších rockových/metalových motivů. Text této skladby vyprávěl skutečný příběh, jak se kapela stala svědky vyhoření kasina ve švýcarském Montreaux, poté co jeden z fanoušků, během koncertu Franka Zappy, vystřelil světlici na pódium.

Posunutí hranic rychlosti a tvrdosti přineslo první album Judas Priest z roku 1974. Jejich energický projev byl umocněn doposud neobvyklým prvkem, a to dvojicí sólových kytar. Kytarová sóla, jeden z klíčových prvků metalové hudby, tak dostal nové možnosti. Pro Judas Priest byl zásadním okamžikem také příchod Roba Halforda na pozici frontmana. Jeho vokální projev a později i specifický styl oblékání, sestávající se převážně z černé kůže, různých ostnů, hrotů a fetišových doplňků, se staly poznávacími znaky kapely. Tento styl oblékání později přijal nejen zbytek kapely, ale i značná část metalových fanoušků a muzikantů. Celý projev kapely byl silně machistický, jejich hudba proto přitahovala převážně muže. Později vyšlo paradoxně najevo, že frontman kapely, Rob Halford, který dal zcela novou podobu metalovému vzhledu, byl gay.

V Británii 80. let vládla nová vlna britského heavy metalu. V roce 1981 se s příchodem nového frontmana, Bruce Dickinsona, dostalo Iron Maiden obrovské pozornosti. Jeho „šoumenství“, charismatický a energický projev společně se spoustou snadno

zapamatovatelných, až hymnických melodií, punkovou divokostí, a to vše ve velmi rychlém tempu, udělaly z kapely hlavního představitele nového metalu. Metal se stal globálním fenoménem a začal nabývat na síle.

Mezitím se v USA formovala nová scéna. Pro 80. léta byl na poli heavy metalu výrazným prvkem tzv. glam metal, někdy také nazývaný jako hair metal. Ten byl od samého začátku spjatý s nočními kluby, v textech se zpívalo o ženách, alkoholu, drogách a užívání si života plnými doušky. Kapely jako Motley Crue kombinovaly metal s popem, nosili dámské boty na podpatcích, lakovali si vlasy a používali rtěnky. Specifická, nepříliš maskulinní vizáž, byla jejich důležitým rysem. Postupem času, jak vzrůstala jejich popularita, byli následováni mnoha dalšími kapelami. Mezi ty nejúspěšnější patřily Wasp, Poison nebo Hanoi Rocks. Tyto uskupení se jako první zástupci metalu staly mainstreamem trhající rekordy prodeje.

Na sklonku 70. let byl z Black Sabbath kvůli problémům s drogami, alkoholem a déle trvající nespolehlivosti, vyhozen zpěvák Ozzy Osbourne. Na jeho postu ho nahradil další z nejvýznamnějších metalových zpěváků, Ronnie James Dio. V roce 1979 se dal Ozzy na sólovou dráhu. Spojil síly s vynikajícím kytaristou Randym Rhoadsem a společně vytvořili několik z nejlepších nahrávek Ozzyho kariéry. Nedlouho poté však Rhoads zemřel při havárii letadla a tato tragédie vypadala na konec Osbournovi kariéry. Díky vedení své manželky a manažerky v jedné osobě, však pokračoval v kariéře a udělal několik dalších nahrávek, jichž se celkově prodalo přes 70 milionů. Z Ozzyho Osbournea se stal jeden ze zakladatelů a průkopníků žánru. Mezi jeho úspěchy patří i založení významného hudebního festivalu Ozzfest, kde kromě známých světových kapel, dostávají šanci předvést se i méně známí muzikanti.

Jako odpověď na komerční a mainstreamový glam metal, který považovali mnozí z metalových fanoušků za pozérský a neupřímný, se začaly začátkem 80. let formovat nové hudební celky na undergroundové scéně. Jednou z nejvýraznějších skupin této nové vlny byla Metallica. Snažili se být co nejpřirozenější, vypadat jako "skuteční lidé z ulice", vyhýbat se otfepaným tématům jako byly párty, magie a ďábel. Místo toho se v textech zaměřili na odcizování, rebelování a podobná témata. Jejich hudba byla nezastavitelným přívalem energie, byla tvrdší a z počátku rychlejší než všechny ostatní metalové subžánry. Pro svou "naštvanost" začal být tento druh hudby nazýván thrash metalem. Koncem 80. let byla Metallica jednou z nejpoblárnějších metalových kapel, došlo jim však, že aby přežili

následující dekádu, budou se i oni muset přizpůsobit nové době. Slavný producent Bob Rock jim pomohl najít novou cestu. Jejich snahou už nebylo být co nejrychlejší, ale aby měla jejich nahrávka sílu jako živě hraná hudba. Začali více propracovávat texty, trochu zjednodušili hudební postupy a jejich zvuk dostal novou, více basovou podobu. Takto vzniklo jejich zřejmě nejslavnější Black Album, kterého se prodalo přes 15 milionů kopií. Metallica dnes tvoří společně s kapelami Anthrax, Slayer a Megadeth tzv. „velkou thrash metalovou čtyřku“.

V první etapě ve vývoji Metalliky bylo všudypřítomné soutěžení extrémních kapel v rychlosti a hráčských dovednostech. "Heavymetaloví fanoušci byli tou dobou již dávno posedlí objevováním hráčů a kapel, které jsou technicky nejzdatnější a zároveň nejvíc heavy" (Christe, 2005: 115). Slayer tyto hranice bezesporu posunuli. Kromě nevídané rychlosti, na sebe upozorňovali také satanistickými texty. Těmi na sebe poutali pozornost i britští Venom, šokující v každém ohledu a sázející spíše než na hráčské dovednosti na budování atmosféry. Venom měli mnoho napodobovatelů a stáli tak u zrodu satanistického black metalu. V kontrastu s většinou metalových subžánrů, black metal nestál o nablýskanost, velikou pozornost a precizní provedení. Naopak chtěli ukázat bezprostřední emoce a myšlenky. „Kdekoliv hrozilo metalu, že se stane příliš čistým, chopil se toho black metal (Christe, 2005: 119).“ V relativně izolované Skandinávii se postupně formovala druhá vlna black metalu v čele se skupinami Mayhem, Immortal a Emperor. Death metalovou scénou pohrdali, považovali ji za zkomercializovanou a neautentickou. Některé z těchto kapel prosazovali radikální environmentalismus a vyhlašovali svou spřízněnost s přírodou. Jiní zdobili pódia prasečími hlavami a sami se fotili pomalovaní, oděni v kůži s hroty a vyzbrojeni středověkými zbraněmi. Svou hudbu nepovažovali za něco, co má být přístupné všem, ale naopak pouze těm privilegovaným.

Převážně pravcoví křesťané kritizovali metal obecně kvůli explicitnímu vyobrazování násilí a sexu. Část společnosti tak vzala za svůj názor, že metal má špatný vliv na mládež. Vše vyvrcholilo v roce 1985, kdy dva mladí fanoušci kapely Judas Priest spáchali sebevraždu. Kapela byla obviněna z podprahových zpráv v jejich tvorbě, které měly tento čin podnítit. Soud však nakonec rozhodl o jejich nevině. Kontroverzi metalu dále podpořila část black metalové scény v 90. letech, která se neblaze proslavila vypalováním kostelů, spojeným s přesvědčením, že je nutné vypudit křesťanství z Norska a to stejně násilně, jako když tam bylo před tisíci lety zaváděno. (Christe, 2005: 280-284) Naprostá většina metalistů však tyto

činy odsuzuje. Na druhou stranu však skandinávský black metal obohatil extrémní metalovou hudbu o orchestrální, klávesové motivy a harmonické chorály.

Vedle různých metalových žánrů se v 80. letech na punkových základech ve středozápadní Americe formovala i tvrdší hardcoreová scéna, orientovaná především proti vládní moci. V první vlně těchto kapel, dávajících najevo svou nespokojenost, slavily úspěch kapely Die Kreuzen, Negative Approach a Misfits. V polovině 80. let se začala prosazovat tzv. druhá vlna hardcoreových kapel. Definitivní spojení hardcoreu a metalu, mezi kterými doposud nepanovalo příliš vzájemného respektu, znamenala kapela Stormtroopers of death. Tvořili ji členové thrashových Anthrax, kteří byli technicky mnohem zdatnější muzikanti než bylo u hardcore punkových seskupení obvyklé. Tento druh hudby se postupně začal nazývat metalcore či prostě crossover. Trochu volnější tempo a větší posluchačskou přístupnost pak zavedli například Suicidal Tendencies. Mezi částí fanoušků thrash metalu a hardcore punku však i nadále panovala nevraživost, často založená na stereotypních představách o ideologických rozdílech. Přesto měl hardcore punk velký vliv na metalovou hudbu i projevy fanoušků. Ti si z hardcoreu vzali mimo jiné stage diving¹ a moshing², dnes již poměrně obvyklé prvky metalových koncertů. (Christe, 2005: 183-200)

Začátkem 90. let již mnohým fanouškům thrash metal tvrdostí nestačil, a tak nastoupil death metal. Základy mu již počátkem 80. let daly black metalové kapely Venom, Possessed i thrashoví velikáni Slayer. Muzikanti z Morbid Angel či Death již odmala vyrůstali v éře metalu, už nestavěli na bluesových postupech jako metaloví průkopníci, ani se neinspirovali u běžného rocku. Díky jejich technické zručnosti, obohacovala rychlou "palbu" jejich hudby i kytarová sóla a četné rytmické změny. Morbidnost jejich textů byla umocňována hlubokým hrdelním vokálním projevem, tzv. growlingem, který byl pro část metalových fanoušků, zvyklých na melodické zpěvy, nepřekonatelnou překážkou. Přestože death metal vznikal současně na různých kontinentech, jeho centrem se brzy stala Florida, kam se postupně stahovala početná muzikantská základna. (Christe, 2005: 248-255)

¹ Stage diving je skákání z pódia do davu před ním. Dříve byl považován za jeden z extrémních prvků převážně hardcoreových vystoupení, postupem času se stal poměrně běžnou součástí metalových, potažmo rockových koncertů. Přesto je Stage diving spojený s řadou úrazů, během koncertu americké kapely Lamb of God v Praze roku 2010 při něm dokonce zemřel jeden z fanoušků. O dva roky později byl frontman kapely, Randy Blythe, obviněn za ublížení na zdraví s následkem smrti. Později však byl viny za tuto tragickou událost zproštěn.

² Moshing, někdy také nazývaný slam dancing, je druh tance, při kterém do sebe fanoušci vrážejí a strkají. V extrémní, avšak ne zcela neobvyklé podobě, není možné rozeznat moshing od rvačky.

Od 90. let a dále vznikalo kombinováním a úpravami původních subžánrů mnoho nových metalových směrů. Pravděpodobně nejúspěšnější a v současné době nejvýraznější je tzv. new wave of american heavy metal (zkráceně NWOAHM). Jak už název napovídá, tento hudební směr se formoval ve Spojených státech a to během první poloviny 90. let. Největšího úspěchu však dosáhl až ve 21. století, kdy v jeho rámci vzniká obrovské množství nových seskupení. „Přestože je tento pojem často užívaný v médiích, jeho přesná definice zatím nebyla vytvořena.“ (Sharpe-Young, 2005: předmluva) Jeho kořeny jsou v New York hardcoreu, thrash metalu, death metalu a punku. Jeho průkopníky byly Pantera, Machine Head, Biohazard, Slipknot a mnoho dalších. Díky NWOAHM se dostalo novému prostoru kapelám, které do té doby nesklízely příliš velký úspěch. Kromě melodického death metalu, groove metalu, progressive metalu a různých podob alternativního metalu se pravděpodobně největší pozornosti dostalo žánru zvanému metalcore a jeho různým odnožím. Spolu se zachováním agresivity a energičnosti hardcoreu se v tomto žánru klade větší důraz na propracovanost riffů, kytarová sóla a technické dovednosti hráčů obecně, obohacené melodičností klasických heavy metalových velikánů.

2.3) Historie heavy metalu v ČSR a ČR

V komunistickém Československu bylo obtížné dostat se k informacím ze západu. V případě hudby existovaly určité (zpravidla nelegální) cesty, subkulturní ideologie a podstata stylu byla přístupná mnohem hůře. V 70. a 80. letech, kdy se k nám dostal punk, metal či skinheads, byl již kladen větší důraz na subkulturní styl, ideologie však pořád zůstala v pozadí. (Heřmanský, Novotná, 2011: 90) Podobně jako ve světě i v ČSSR měl heavy metal předchůdce v bluesových, později rockových a zejména hard rockových kapelách 60. a 70. let. Zásadní roli pro vývoj rocku (a později i metalu) v ČSSR měly kapely Olympic, Blue effect, Plastic people of the Universe, Bluesberry, Katapult, Pražský výběr a mnoho dalších. Určit však první čistě metalovou českou kapelu není snadné. Začátkem 80. let zde různé kapely díky postupnému vývoji balancovaly na pomezí hard rocku a metalu. Často ani jejich členové nevěděli, jak svou hudbu zařadit. Aleš Brichta přiznává: „Ani my sami jsme si neuvědomovali, že hrajeme heavy metal – brali jsme to spíš jako hard rock, na kterém jsme všichni vyrostli.“ (ireport.cz: metalomanie I) Do metalové kolony je zařadilo až jejich okolí. Za první metalové kapely u nás lze označit seskupení Vitacit a Citrón. V případě Arakainu již o pravém metalu nemůže být pochyb. Hledání inspirace ze západu nebylo pro zdejší muzikanty jednoduché. Radim Pařízek z Citronu popisuje, jak využívali všechny možné informační kanály, nejdůležitější pro něj byla polská radia: „Už od roku 1980 jely pravidelně všechny desky, který v Čechách nebyly k slyšení. To znamená, že já jsem znal British Steel od *Judas Priest* třeba čtrnáct dní potom co vyšla. Stejně tak nový *AC/DC* a další. (...) Polsko bylo v té době strašně otevřený.“ (ireport.cz: metalomanie I)

Kvůli nepříznivému prostředí tehdejšího režimu se musely kapely potýkat s mnoha potížemi. Poté co fanoušci kapely Citron vstávali během koncertů v kulturních střediscích ze židlí, které odkopávali stranou, pískali a pohybovali se po sále, měla kapela zákaz hraní v několika krajích a déle než rok nesměla vydat již natočenou desku. Mimo koncerty byladistribuce jejich hudby stále velmi obtížná. „*Přiznávám, že netuším, kdo všechno vydával nějaká dema. Ono to v té době vlastně ani moc nešlo, protože cokoliv distribuovat mezi lidi bylo považováno za kriminální záležitost, zamýšlí se Aleš Brichta.*“ (ireport.cz: metalomanie II) Podobné to bylo i s koncerty. „*Nebylo to jednoduchý ani pro muzikanty ani pro pořadatele. Neustálý kontroly, přehrávky, schvalování textů i zákazy,*“ vzpomíná Brichta. (ireport.cz: metalomanie III) „*Aby kapela fungovala, museli ji lidi vidět a vidět ji mohli jen*

tam, kde bylo povolený, aby ji viděli. Tenkrát se nikdo nemohl jen tak rozhodnout, že zorganizuje koncert. Na všechno byly předpisy a organizace, který to směly dělat a ty byly samozřejmě kontrolovaný komunistickým aparátem.“ (ireport.cz: metalomanie III) V druhé polovině 80. let, s rostoucí popularitou metalu, kapely postupně přecházely z kulturních středisek a "tanečních zábav" k větším halám. Kromě toho působilo (zejména v Praze) pár vyhlášených koncertních prostorů. Za zmínku určitě stojí Futurum a Barča. Jejich koncerty vydělávaly a lákaly tak nové pořadatele, kteří byli ochotni riskovat. V této době také vznikly první oficiální metalové nahrávky. Mezi nimi zřejmě drží prvenství kapela Citron s deskou Plni energie z roku 1986, které se postupem času prodalo více než půl milionu nosičů.

Ke konci 80. let kontrola koncertů a nahrávek ustupovala a vznikalo tak mnoho nových metalových kapel. Po vzoru západu se (třebaže se zpožděním) posouvaly hranice hudby do extrémnějších poloh. Například Debustrol se prosadili svým nekompromisním thrash metalem, Root se zase inspirovali u black metalu a Krabathor zde jako jedni z prvních koketovali s death metalem. Za zmínku určitě stojí i black metaloví Törr, jež v roce 1986 vzkřísil Vlasta Henych, který se v následujících letech velmi zasadil o rozvoj metalu v Čechách, když pomáhal s produkcí mnoha začínajícím kapelám. I na konci 80. let však museli kapely dělat tzv. přehrávky. *„Před komisí se muselo zahrát několik věcí, přičemž 70% muselo být od interpretů ze socialistickýho tábora a kapelník musel dělat zkoušky z politiky.*“ (ireport.cz: metalomanie VIII) *„Debustrol přehrávky neměl, takže jsme nemohli hrát za úplatu a aby to bylo možný aspoň zadarmo, museli jsme sehnat jako zřizovatele někoho z místní organizace SSM, aby se za nás zaručil. Jistě si každéj dovede představit ten problém, když si poslechne, co jsme hráli za muziku. Nakonec jsme sehnali nadšence, kterej byl dokonce předsedou SSM, takže to bylo dobrý, ale občas policajti na koncerty přijeli a rozehnali je i tak.*“ (ireport.cz: metalomanie VIII) Součástí režimního boje proti metalu byly i různé útoky v novinách. Například článek v Rudém právu, zabývající se heavy metalem, nesl název *Kult násilí a smrti. Proč?* V důsledku takových textů pak měl nejedna kapela pozastavenou činnost, jiné byly „pouze“ očerňovány v očích svých fanoušků a jejich blízkých.

Po revoluci už byl metal vnímán mnohem příznivěji, a to i v médiích. „Jestliže za komunistů musel metal o své místo tvrdě bojovat, v roce 1991 se pokérováný předák Kryptoru Pípa dočkal rozhovoru i posteru v týdeníku pro ženy Květy, jinde se s kuchařkami dělil o svůj recept na syrečky nakládané v pivu – a Arakainu dokonce poskytl prostor, včetně

středového plakátku, dětský časopis Ohníček.“ (ireport.cz: metalomanie XIV) Přes jejich rostoucí popularitu na počátku 90. let, se většina metalových muzikantů samotnou hudbou neživila. Pro většinu z nich zůstala kapela pouze koníčkem. Všeobecná euforie zapříčinila, že chtěl každý realizovat své dlouho potlačované sny. Vznikalo tak obrovské množství projektů a jejich nahrávek, většina z nich se však poměrně rychle a bez většího úspěchu rozpadla. Všeobecné nadšení rychle opadlo a s ním částečně i popularita metalových kapel. „Během necelých dvou let od politického převratu bylo nejlepší metalové období v Československu pryč a vlasatí muzikanti z výšin slávy rozčarovane svištěli zpět do undergroundu.“ (ireport.cz: metalomanie XVI) Někteří se však rozhodli z upadajícího metalu přejít k posluchačsky přístupnějšímu rocku a slavili úspěch. Jejich ukázkovým příkladem jsou teplotní Kabáti, kteří se z energického thrash metalu přeorientovali na klasický rock. Postupně se podobně jako na světové metalové scéně i zde začalo objevovat nepřeberné množství různých subžánrů. Zejména v posledních letech jsou i zde v rámci měřítek heavy metalové hudby poměrně oblíbené styly spadající do NWOAHM, obzvláště pak metalcore. V podstatě žádné porevoluční metalové kapele se však doposud nepodařilo výrazněji prorazit v zahraničí.

Kapitola 3 - Empirická část

3.1 Cíle výzkumu

Cílem mého výzkumu je zjistit a popsat některé specifické znaky subkultury českých metalových kapel, respektive jejich členů. Protože má metal mnoho subžánrů muzikanti, kteří se jím věnují, se často v mnoha ohledech zásadně liší, rozhodl jsem se věnovat pouze kapelám spadajícím do "modernější vlny heavy metalu". Tím mám na mysli subžánry, jež začaly vznikat v 90. letech, z nichž velká část spadá do kategorie NWOAHM, jak je popsána v kapitole věnované historii heavy metalu. Pozornost tedy budu věnovat kapelám spadajícím do žánrů metalcore, deathcore, mathcore, groove metal, melodic death metal, progressive metal, post metal, post hardcore a crossover. Tyto mladší metalové subžánry se obvykle různě kombinují a ani samotné kapely se často nedokáží jednoznačně žánrově zařadit. Obvykle však mezi sebou mají více společných rysů než s kapelami starších, dnes už klasických heavy metalových žánrů jako jsou, heavy metal³, thrash metal, black metal nebo death metal.

U členů této subkultury se zaměřím na to, jaký význam přikládají své hudbě a kapele, jaké mají vztahy v rámci kapely i s dalšími muzikanty působícími v tomto žánru, jak vnímají svou subkulturu, co jim na ní vadí, čeho si naopak považují. Kromě toho budu zjišťovat jejich hodnoty a ambice, role, které ve svých kapelách plní, jakým způsobem shání koncerty, jak se během nich i v běžném život stylizují, o čem jsou jejich texty a co svou hudbou vyjadřují. Soustředit se budu především na kapely z Prahy a okolí, kde je česká metalová scéna nejbohatší.

3.2 Metodologie

V souladu s obecným doporučením Smolíka (2010) pro zkoumání subkultur, jsem zvolil kvalitativní metody výzkumu, jež jsou vhodnější pro odhalování představ jedinců o okolním světě, jejich chování a významů, které jim sami aktéři přikládají (Smolík, 2010: 52). Základem empirické části mé práce bylo zúčastněné pozorování členů kapel spadajících do zvoleného žánru. Tato pozorování byla prováděna během více než deseti klubových koncertů

³ V tomto případě je heavy metalem myšlen klasický metal oprostěný od bluesového vlivu, tedy první z metalových subžánrů.

a hudebních festivalů, na kterých zpravidla vystupovaly minimálně tři metalové kapely. Zhruba polovina z těchto koncertů byla na území Prahy. Na málokteré akci vystupují pouze kapely jednoho metalového subžánru, často není ani lehké kapelu do některého subžánru "zaškatulkovat". Přesto jsem se snažil vybírat koncerty s co možná největším podílem kapel spadajících do zkoumaného subžánru.

Poznatky ze zúčastněného pozorování jsem doplnil devíti polostrukturovanými rozhovory. U nich jsem měl předem daný soubor témat s volně přidruženými otázkami. Jejich pořadí, volbu slov a formulaci jsem mohl měnit, případně informátorům pomáhat s jejich interpretací. Konkrétní otázky, které se zdály nevhodné nebo již zbytečné pro poznání daného jevu jsem v některých případech vynechával, jinde naopak pokládal otázky doplňující. Forma polostrukturovaných rozhovorů mi poskytla větší volnost a flexibilitu než bych měl v případě rozhovorů strukturovaných. Jednotlivé otázky jsem mohl pro různé informátory formulovat rozdílně, ujistit se, že jim vždy rozumí. Zároveň byly rozhovory organizovanější systematičtější než by byly rozhovory nestrukturované. Všechny rozhovory byly nahrávané a poté přepisovány jejich vybrané části. V případě potřeby dalších informací jsem přepisy z nahrávek dodatečně doplňoval. Tímto způsobem jsem vytvořil základ pro další analýzu. (Wildemuth, 2009: 222 - 231, Hendl, 2005: 173 - 175)

Analýzu dat jsem prováděl již v průběhu získávání dat metodou otevřeného kódování. V prepisech rozhovorů jsem nalézal dílčí témata, která jsem označoval popisnými kódy. Ty jsem doplňoval poznámkami o významu a dalších informacích daných částí. Na základě kódů a poznámek, respektive podobností a odlišností částí textu, jsem pak slučoval jednotlivá témata a vytvářel obecnější kategorie. Se sběrem dalších dat a prepisů rozhovorů jsem kategorie postupně třídil, doplňoval a kombinoval. (Hendl, 2005: 246 - 248)

3.3 Výběr informátorů

Protože jsem sám členem zkoumané subkultury, některé z informátorů jsem osobně znal a měl k nim tak snadný přístup. Jiné jsem vyhledal a kontaktoval pomocí sociálních sítí, na kterých propagují svou tvorbu. Část informátorů mi také byla doporučena jinými informátory, využil jsem tedy i metodu sněhové koule. Přes svůj vztah k subkultuře jsem se snažil zachovat

co možná největší objektivitu. Někdy však může být členství v subkultuře přínosem k jejímu zkoumání. „Výzkumníci spjatí se subkulturami mládeže často přinášejí reprezentativnější pohled než výzkumníci s nimi neobeznámeni.“ (Smolík, 2010: 82). Všech devět informátorů bylo velmi ochotných, ani jeden z oslovených i přes svou časovou vytíženost neodmítl účastnit se výzkumu. Každý z nich hraje několik let v jedné či více kapelách daného žánru, které pravidelně zkoušejí a koncertují v Praze a jejím okolí. Nikdo z nich se hudbou neživí.

Adam, 20 let, student VŠ

Honza, 24let, pracuje v bance

Jirka, 23 let, asistent vedoucího barmana v luxusním hotelu

Máca, 24 let, technický vývojář ve výzkumné agentuře, promotér

Martin, 23 let, dispečer mezinárodní kamionové dopravy

Márty, 22 let, student VŠ

Pavel, 16 let, student SŠ

Sebastian, 21 let, administrativní pracovník u mobilního operátora

Tommy, 22 let, student VŠ

3.4 Kategorie

Tato část kapitoly, věnovaná zjištění empirického výzkumu, je strukturovaná na základě kategorií vytvořených v průběhu analýzy dat.

3.4.1) Vztah k metalu a kapele

Ačkoliv se příběhy jednotlivých informátorů o tom, jak našli cestu k heavy metalu, v detailech liší, jedno má většina z nich společné. Zpravidla začínali poslechem rocku, případně punku a skrze tuto hudbu se pomalu seznamovali s metalem. „*Do 15 let jsem neměl o muzice vůbec šajn a v patnácti jsem začal trochu chodit na koncerty a chytla mě punková hudba, česká punková scéna. Díky týhle hudbě mě začala bavit kytara. A jak jsem se začal učit na*

kytaru, tak to vedlo jedno k druhému. Jakmile jsem se naučil základy, chtěl se naučit něco lepšího, nějak se zdokonalit, tak jsem si hledal větší a větší challenge až jsem se dostal k metalu.“ (Honza) Někteří z nich hráli na nějaký hudební nástroj před tím, než se stali fanoušky metalu, jiní se rozhodli právě kvůli této hudbě na nějaký nástroj hrát. Všichni se ale shodují na tom, že metal byl pro ně výzvou ke zdokonalování svých muzikantských dovedností a tím i dalším logickým krokem v jejich vývoji. Technická a kompoziční náročnost metalu je pro ně jedním z důležitých aspektů, který je láká k poslechu a hraní tohoto hudebního žánru. Sami se obvykle považují za velmi náročné posluchače. *„Když poslouchám hudbu, rád ji analyzuju, řeším co tam je, proč to tam je a podobně. Většina lidí se nad ní moc nezamýšlí.“* (Tommy) *„Ta hudba je mnohem komplikovanější než kterákoliv jiná. Dá se to přirovnat až k vážný hudbě, je tam tolik not, tolik rytmických změn a změn tempa (...) je to víceméně matematika, musíš u toho přemýšlet, abys to pochopil a když to pochopíš, začne se ti to líbit.“* (Jirka)

Zpočátku pro ně obvykle byla samotná hudba tím hlavním, co je na subkultuře lákalo. Její vnímání se postupně s nabýváním vlastních hráčských zkušeností měnilo. Postupně se začali více zajímat o významy různých hudebních prvků, textů, objevovat skrytý řád. Toto vnímání se podle informátorů neustále vyvíjí. Pro řadu z nich se metal a jejich kapela stali něčím víc než pouze jedním z jejich koníčků. *„Pro mě to znamená úplně všechno. Teď aktuálně nemám vůbec žádnéj volnej čas a když už nějakěj najdu, snažím se ho maximálně věnovat kapele. Pro mě je to nejen koníček, ale i součást životního stylu. Veškerý finance a prostředky jdou do toho.“* (Jirka) *„Je to moje opora, nevím co bych jinak dělal. Hodně mě baví ta týmová práce, přátelství v kapele, zkrátka všechno okolo.“* (Máca) Podobně jako svou kapelu a její hudbu vnímají i svůj hudební nástroj. Metalová muzika vyžaduje velikou technickou zdatnost většiny členů kapely, kromě vysokého tempa jsou v tomto žánru obvyklé časté rytmické změny, krkolonné riffy a kytarová sóla. K jejich zahrání je nutné věnovat mnoho času tréninku.

3.4.2) Vztahy a společné rysy uvnitř subkultury

Působení v kapele a na české metalové hudební scéně je pro ně také prostředkem poznávání nových lidí a navazování nových vztahů. *„Za těch několik let jsem poznal zhruba*

sto lidí z různých kapel. S polovinou z nich můžu říct, že jsme kamarádi, nejde už jenom o tu muziku. Snažím se s nima udržovat kontakt, dlouhodobou spolupráci.“ (Máca) Ti pak tvoří důležitou síť vztahů propojujících jednotlivé kapely. Většina kapel se obklopuje lidmi, kterým se líbí jejich muzika, chodí na jejich koncerty, podporují je a dávají jim motivaci ve své činnosti. Velkou část fanoušků tvoří právě členové jiných kapel podobného žánru. Každá kapela si tak buduje své zázemí, svou síť důležitých kontaktů a kamarádů. *„Přes hudbu poznáš ty lidi, když tě baví lidi, baví tě celá kultura. Žiješ kulturou. Je rozdíl žít hudbou a žít kulturou.*“ (Márty)

Přestože se většina informátorů v podstatě denně pohybuje mezi lidmi s podobnými zájmy, bylo pro ně těžké určit nějaký konkrétnější společný rys. Zůstávalo tak spíše u odpovědí obecného charakteru. *„Zjistíš, že hodně lidí má charakter, jednání podobný jako ty. Myslím si, že je tam podobnej způsob života, čili ty lidi najdou společnou řeč. Je přirozený vyhledávat lidi, se kterými můžeš sdílet to, co máš rád. Lidi se rádi sdružujou. Čím menší ta komunita je, tím blíž k sobě mají.*“ (Máca) Někteří z nich šli ještě dále a společný rys subkultury omezili pouze na hudbu samotnou nebo je úplně odmítali. *„V dnešní době už kapely moc typických znaků nemají, míchají spousta hudebních prvků, žánrů.*“ (Martin) Některé společné znaky mezi členy subkultury se však našly. Jedním z nich je, že naprostou většinu metalových kapel tvoří muži, ženy jsou v nich pouze výjimečně. Nejčastěji zmiňovaným společným rysem však byla energie, kterou posluchači z této hudby čerpají. Tu podle informátorů vyhledává převážně určitý typ lidí. *„Myslím si, že ten koho pohltní metal, musí být hodně emotivní člověk. Často v tom najde útěchu. Metal je natolik silnej, že dokáže hecovat, dávat energii.*“ (Márty) Kromě hudby potom nabízí útěchu i ztotožnění s lidmi s podobnými problémy. Právě ztotožnění se s dalšími lidmi a jejich soudržnost byli nejčastěji zmiňovanými jevy, kterých si informátoři v jejich komunitě cení. *„Naše filosofie, když budu mluvit striktně za sebe, je, že v počtu je síla a sjednocení těch individualit je obrovsky mocná záležitost. Je super, když můžeme táhnout za jeden provaz.*“ (Honza) Veliký důraz se v metalových kapelách klade na originalitu. Zapadání do zažitých schémat bývá členy subkultury zpravidla odsuzováno. Zejména u metalcoru jsou však tyto hudební šablony často patrné. Málokterá metalová kapela se však nechá ovlivnit tlakem okolí, anebo to alespoň nepřizná. Nejdůležitější je pro ně i navzdory kritice dělat to, co je baví.

Existuje však i řada věcí, které jim u jejich vlastní subkultury vadí. Obvyklé byli stížnosti v souvislosti s již zmíněnou soudržností. *„Je to víc než jenom muzika, proto když*

vidím kapelu, jak se chová nadřazeně, hodně u mě ztrácí. Není to pravidlem, ale nesoudržnost mezi kapelama, povýšenost a shazování mi hodně vadí.“ (Máca) Přestože jsou metaloví muzikanti zpravidla přesvědčeni o výjimečnosti a nadprůměrné složitosti své hudby, jdoucí ruku v ruce s vysokými technickými dovednostmi hry na své nástroje, vadí jim i občasná nadřazenost a elitářství, jaké někteří členové subkultury dávají najevo. Výjimkou nejsou ani předsudky zastánců starších metalových žánrů, jako jsou thrash metal nebo death metal, vůči moderní vlně metalové hudby. Hudební uzavřenost a obecně netolerance byly řazené na první místa mezi negativně vnímanými jevy.

Zvlášť silné vztahy obvykle panují uvnitř kapely. Protože se v tomto žánru u nás nejedná o profesionály, kteří by se tím mohli živit, je pro ně atmosféra uvnitř kapely zcela zásadní. *„Důležitý je mít v kapele zázemí. Když vidíš, že se můžeš na ostatní spolehnout. Ta rodinná atmosféra co tam panuje vlastně tvoří kapelu. Kapelu vidáš sedmkrát, někdy i víckrát za týden. V podstatě každý den se vidíme buď v práci nebo večer na pivu, na zkoušce. Ty kluci jsou víceméně rodina, když to tak vezmeš. Jakmile tam bude panovat nějaký rozpor, tak to nedělá dobře jak tobě, tak kapele. Bude to vidět na té hudbě, na koncertech.“* (Jirka) Vzhledem k obrovskému množství času, který spolu tráví, si mezi sebou vytváří silná pouta. Většinou o ostatních členech mluví jako o přátelých nebo velmi dobrých kamarádech. Být přítelem často vnímají jako jednu z hlavních rolí v kapele. Poměrně často o ostatních spoluhráčích mluvili dokonce jako o rodině. *„Spoustu jsme toho zažili. To tě spojí jako rodinu, naše vztahy jsou až bratrský. Jde tam o víc než jenom muziku.“* (Máca) Kvůli povinnostem, které musí každý ze členů kapely plnit, jsou si vědomi i svých závazků. Přestože bývají dobrými kamarády, musí ukazovat i určitou míru profesionality. Nespolehlivost, nedostatečná příprava na koncerty a zkoušky, bývají častými příčinami rozpadu kapely anebo ukončení spolupráce s některým z jejích členů.

3.4.3) Konkurence a podpora

Mezi řadou kapel panují nadstandardní vztahy. Jejich členové jsou kromě dobrých kamarádů také ti, kteří se podporují během koncertů, vzájemně se na některé zvou a doporučují se jiným organizátorům. *„Máme spoustu sesterských kapel, s nima stále udržujeme vztahy. Vzájemně se podporujeme, sem tam si dohodíme akci. Taková soudržnost by měla fungovat.“* (Máca)

Na druhou stranu však mezi kapelami funguje i konkurenční prostředí. Soutěživost přiznává většina z informátorů. Někdy však přechází až v konkurenční boj s cílem poškodit někoho jiného. To je jev, který informátorům na jejich subkultuře vadil ze všech nejvíce. *„Problém scény je v závistí. Nějaká kapela závidí jiný a hned na ní začne házet špínu. Češi jsou hrozně závistivej národ. Jakmile se vidí úspěch u někoho jinýho, hned se ho snaží buď potopit anebo z toho vyždímat něco pro sebe. To hrozně škodí mladým kapelám, který někdo hned do začátku takhle pomluví. Pak je hrozně těžký se z toho vyhrabat.“* (Jirka) Všichni si naopak cenili soudržnosti, kterou podle mnohých neodůvodněně přehnaná soutěživost nabourává. *„Jsme malá země, je tu strašně malej trh a zkoušet to rozdělit na to, kdo bude fandit jakýmu týmu je hrozná hovadina.“* (Honza) Řada hudebních soutěží, ať už se jedná o rockové, metalové či smíšené hudební žánry, tyto negativní vztahy často ještě prohlubuje. Přirozeně podporují soutěživost, navíc jsou pro kapely jednou z mála možností, jak svou hudbou vydělat nějaké peníze nebo získat nějaké hmotné ceny. Muzikanti si takových možností sice váží a jsou rádi za podporu české hudební scény, na druhou stranu si ale uvědomují jejich roli ve vytváření konkurenčního boje. Jsou tak postaveni před dilema, zda se soutěží účastnit a prohlubovat často už tak špatné vztahy v rámci subkultury, anebo se jich neúčastnit a připravovat se o možnost propagace vlastní tvorby.

3.4.4) Role členů kapely

Pro dlouhodobé fungování kapely je nezbytné, aby se její členové zhostili několika rolí nutných pro její zdárný chod. Samozřejmostí je určitá technická úroveň ovládní svého hudebního nástroje. Plnění ostatních rolí je časově náročné, proto se o ně obvykle členové kapely dělí. První typ role informátoři nejčastěji nazývali jako kreativec, případně koordinátor hudby. *„Vždycky je v kapele jeden člověk, co je na tvorbu muziky nejproduktivnější. Pracuje se zvukovou stránkou muziky.“* (Máca) Další důležitou postavou, bez které se kapela neobejde, je manažer. *„Někdo musí dohlížet na finanční stránku, počítat cestáky, dělat akce, který nebudou vyloženě prodělečný, hlídat prodaný věci a výdělky dávat na promo, šíření svý hudby dál.“* (Martin) Tato role je někdy spojená s kontaktem s veřejností, ale není to pravidlem. Shánění koncertů, udržování dobrých vztahů s organizátory a spravování profilů na sociálních sítích je další důležitá funkce, kterou obvykle zastává nejkomunikativnější člen kapely s širokou sítí společenských vztahů. *„Nezbytný je pro kapelu*

shánění kontaktů, aby měli kde hrát. V dnešní době se zve spíš z kamarádství, pokud v daném regionu opravdu něco neznamenáš.“ (Martin) Další ze členů se stará o plynulý chod kapely. To je spojené s motivační rolí, udržování pohodové atmosféry. *„Je to někdo, kdo to drží pohromadě.*“ (Tommy) Poslední úlohou, kterou zmínila většina informátorů je poměrně překvapivě řidič. Kromě samotného řízení mívá na starosti i plánování trasy a zajištění dostatečného základového prostoru. Bez něho není možné objíždět koncerty, což je klíčová činnost každé kapely. V některých případech plní jeden ze členů i roli grafika, většinou se však o ni někdo stará externě. Jeho starostí je vizuální stránka webových stránek, profilů na různých sítích, vytváření plakátů a pozvánek na koncerty, vzhled hudebních nosičů a někdy i pódiových ozdob.

3.4.5) Zkušenosti s většinovou společností

Je známo, že ze strany většinové společnosti bývá metal často nepochopen nebo dokonce odsuzován. Mnoho lidí má o něm zkreslené představy, posuzuje ho na základě neúplných informací, často navíc o extrémních metalových žánrech, které přitahují pozornost neinformované společnosti. *„Většina lidí si pod pojmem metal představí old school black, hned to odsuzují.“* (Pavel) Za největší problém považuje většina informátorů předsudky, které má řada lidí o různých okrajových společenských skupinách a to aniž by o nich měli dostatek informací. *„Ted' jsem nastoupil do práce a když jsem se zmínil, že hraju v kapele, která míchá moderní death metal s různými žánry, všichni si mysleli, že ukusuju hlavy netopýrům a že jsem nějaký hrozný zvíře. Dělej to přitom lidi, od kterých by to nikdo neřekl, číšníci v pětihvězdě, bankéři.“* (Jirka) Samotní muzikanti o sobě někdy mívají vysoké až elitářského mínění, v očích většinové společnosti to však bývá zcela naopak. *„Ostatními lidmi je ta subkultura vnímaná jako něco pro outsidersy.“* (Tommy) Přestože většinou nemají mnoho špatných zkušeností s tím, jak jejich okolí vnímá jejich životní styl, téměř každý z informátorů se již někdy s takovou nepříjemnou situací setkal. *„Zažil jsem hip popový zpěváky, který před koncertem drzkují na metal a tím hecují lidi. To mi přijde omezený. Ale funguje to i opačně.“* (Máca) Na druhou stranu mají s lidmi nepatřícími do jejich subkultury i mnoho dobrých zkušeností. Váží si lidí, kteří je přijdou podpořit na koncert, pochválit show, protože metal neposlouchají. Celkově vzato u informátorů převažovaly spíše neutrální zkušenosti s tím, jak majoritní společnost vnímá jejich koníček a specifický životní styl.

3.4.6) Profilování, stylizace

V souladu s postsubkulturní teorií všichni informátoři potvrdili, že již není pravidlem výrazná vizuální stylizace členů této subkultury. Místo toho její členové v běžném životě různé styly oblékání míchají a přizpůsobují svým potřebám. *„Je těžký je poznat podle vzhledu, to už asi pominulo, to škatulkování mezi scene kids, pankáče, emaře a podobně. Už je to tak promíchaný, že někdo vypadá jako death metalista, ale hraje emo a naopak. To už je úplně pryč. Je nepřehledný množství stylů a druhů oblékání, že najít podle vzhledu pravýho moderního metláka ani nejde. Dokud to sám neřekneš, nikdo neví, že funguješ v takovýhle kapele.“* (Jirka) *„Image pro mě není to důležitý, není to podmínka tý hudby. Nemusíš se oblíkat jako metalista abys to poslouchal nebo hrál. Ta společnost je dost pestrá, žádná výrazná stylizace tam být nemusí.“* (Sebastian) Typické vizuální znaky starších metalových subžánrů dnes u mladších žánrových odnoží platí již pouze výjimečně. Černé oblečení ani dlouhé vlasy již nejsou podmínkou metalu, poslední obou dokonce přestávají být typickým znakem. Piercing ani tetování již také nejsou poznávacími znaky metalistů. Stejně často jako u členů metalové subkultury, se objevují u členů jiných společenských skupin.

Přesto existují pravidla, typická pro některé podstyly. Často je však ani samotní muzikanti neumějí definovat nebo se na nich neshodují. *„Lidi co hrajou v kapele by se měli nějakým způsobem stylizovat, ale nedokážu ti říct nějaký obecný pravidlo.“* (Adam) *„Několik let zpátky jsem snad neviděl jedinou metalcoreovou kapelu, která by neměla barevný svítivý tričko. Hlavní je ale se v tom cítit pohodlně, hlavně pak na pódiu.“* (Jirka) Striktní dodržování těchto nepsaných pravidel je navíc mezi členy kapel ojedinělé, i když i zde se najdou výjimky. *„Líbí se mi móda spojená s metalcorem, košile, úzký kalhoty, černý boty.“* (Pavel) Nejedná se však tolik o jednotný styl žánru, jako o vizuální stylizaci několika kapel daného žánru. Hraní v metalové kapele a životní styl s tím spojený, je pro členy této subkultury obvykle důležitý, přesto se v civilním životě zpravidla nijak výrazně nestylizují a nedávají tak tímto způsobem svou příslušnost k subkultuře na odív.

3.4.7) Pódiová stylizace

Během koncertů je situace trochu jiná. I styl oblékání se zde liší od toho každodenního, původní metalové prvky oblékání i chování se zde zvyrazňují. *„Na pódiu se snažím vypadat víc metalově, černý trika a podobně.“* (Tommy) Ale jednotný styl celé kapely není ani během koncertů pravidlem. *„Co se týče koncertního oblečení, беру si на себе то nejlepší co mám в шапке. А частично се стараю и обліknout tematicky k tý akci.“* (Sebastian) Podobný důraz jako na vizuální prvky, se během koncertů klade i na pohodlí nezbytné k energickému vystupování. Časté jsou kraťasy, tílka a jiné sportovní oblečení. Právě energický projev považují všichni informátoři za klíčový aspekt každého metalového koncertu. *„Na pódiu do toho musíš něco dát, vypadat sebevědomě, pořádně to naprat.“* (Pavel) Svůj koncert mají členové kapely jako možnost pořádně se odreagovat a vypnout zábrany, které mají v běžném životě. *„Na pódiu jsem někdo jinej, snažím se položit do každé části, každého tónu a to celým tělem. Dokud můžu, tak jedu naplno.“* (Máca)

Celková úroveň pódiového vystupování je čím dál důležitější. V obrovském množství konkurenčních kapel podobného žánru je každý drobný rozdíl důležitý. Kromě stylu oblečení a pódiových pohybů je pro dobrý koncert nezbytný i výraz, sebevědomí a chování jednotlivých členů kapely. Ti se tak na pódiu obvykle přetvařují, v podstatě hrají divadlo. *„Když jdeš na pódiu, musíš si hlavně říct, že seš nejlepší a předvyst tam to nejlepší. Já si to pokaždý říkám. Víím, že se tak normálně chovat nemůžu, ale na pódiu jsem každopádně úplně jinej člověk.“* (Jirka) Každý ze členů kapely se obvykle snaží vypadat sebevědomě, nafouknout své ego. I v případě, že zrovna nemají plnou kontrolu na tím, co se zrovna děje, musí vypadat jako když ji mají. Často musí řešit situaci, při které publikum nereaguje tak, jak si kapela představovala. *„Ty jako kapela ho musíš rozjet, ale zároveň jsi demotivovanej, že nic nedělaj. Tenhle bludnej kruh musíš překročit a pak už to jde samo.“* (Sebastian)

3.4.8) Organizace a shánění koncertů

Koncerty jsou nejen možností ukázat svou tvorbu a její živé provedení včetně mnohdy detailně propracované show. Kromě toho jsou také odměnou pro členy kapely za hodiny práce na tvorbě skladeb a jejich nazkoušení. Proto je velice důležité, aby kapela uměla koncerty sehnat. O to se zpravidla stará jeden z jejích členů, jak bylo popsáno v kapitole

věnované rolím. „*Pořádáme sami a dostáváme poměrně dost nabídek, abychom někde zahráli. To se hodně odvíjí od kvality nahrávek a prezentace kapely, v dnešním světě po internetu. Ohlasy na internetu hodně rozhodnou o tom, jak se obsazování koncertů vyvíjí.*“ (Honza) Protože cílem metalových koncertů, kde vystupují tuzemské kapely, obvykle není vydělávání peněz, pořádají je zpravidla metaloví nadšenci anebo samotné kapely ve víře, že na vstupném vyberou alespoň na náklady spojené s pořádáním akce. Pořadatelé většinou jako místo konání vybírají kluby ve svém domovském městě, kde jsou schopni zajistit odpovídající propagaci a případně zapůjčenit vybavení jako je základ bicích, kytarové a basové reproboxy, o které se všechny vystupující kapely dělí. Těch obvykle během večera vystoupí mezi třemi až pěti.

Velmi časté jsou tzv. výměnné koncerty, kdy pořádající kapela pozve jinou, která ji později na oplátku pozve na svou akci. „*Výměna koncertů je férový systém, někdy se ale stane, že se ta akce moc nepovede, nám i někomu jinému.*“ (Adam) V případě, že se laskavost v podobě pozvání neoplatí, může se to o kapele roznést a přijde tak o další nabídky. „*Dobrý jméno dělá v tomhle oboru hodně. Tak je důležitý být schopný dostat svých závazků.*“ (Honza) Přesto jsou výměnné koncerty velmi oblíbenou možností a to zejména pro začínající kapely. Ty kapely, které již mají dostatek zkušeností a kontaktů, již tyto výměny, spojené s velikou zodpovědností vůči dalším kapelám a s finančním rizikem při malé návštěvnosti, přijímat nemusejí. Stejný systém se někdy používá i se zahraničními kapelami, které mohou být velmi cenným kontaktem. „*Na bázi výměn jedeme za měsíc tour po Evropě. Většinou to je za to, co jsem pro ně já udělal. Jsem rád, že se najdou i jiní lidé, který rádi pomůžou.*“ (Máca)

3.4.9) Hudba jako prostředek vyjadřování

Pro metalový koncert je pravděpodobně nejtypičtějším znakem energie. Ta je dána nejen vysokým tempem samotné hudby, ale někdy také až ohlušující hlasitostí. Členové kapely se obvykle většinu času hýbou v rytmu hrané hudby, někdy na pódiu skáčou, jindy se lámou v pase nebo divoce házejí hlavou. Poměrně běžnou záležitostí je využívání bezdrátový systémů, umožňujících hráčům volnější pohyb, a tak není výjimkou zejména u zpívajících frontmanů, když pobíhají mezi lidmi před pódiem a snaží se je vyhecovat. V samotných hráčích jejich

hudba kromě přívalu energie vzbuzuje i pocit „siláctví“, který dávají často záměrně přehnaně najevo. To imponuje mnohým fanouškům, na které se část těchto emocí přenáší. *„Je v tom pocit síly a hodně energie. A pocit jako když se vyřveš (...) můžeš ze sebe vypustit toho démona, dodá ti to sílu.“* (Honza) Ohledně ostatních emocí, které jejich hudba vyvolává, se názory informátorů značně lišili. *„Jak je ta hudba postupně složitější, je těžší sledovat vývin emocí, ta hudbě se hodně rychle mění.“* (Tommy) Jejím poslouchání a skládání se věnují v různých emočních rozpoložení. Pro někoho z nich má paradoxně i uklidňující efekt.

Prostřednictvím svých textů mají kapely možnost dávat najevo své myšlenky a názory. *„Ve svém životě často neumím vyjádřit svoje názory. Když s někým nesouhlasím, tak si to radši nechám pro sebe. Na koncertech tuhle zlobu, ty věci co se ve mně uzavrou, se snažím do těch lidí během koncertů nasypat.“* (Jirka) Navzdory obvyklým představám, že v souladu s agresivitou hudby a typem hrubého vokálního projevu, který znesnadňuje srozumitelnost jednotlivých slov, zejména pak při živém hraní, musí být texty plné násilí, ani jeden z informátorů toto nepotvrdil. Nejčastěji se v jejich textech řeší různé sociální a osobní problémy. *„Snažíme se upozorňovat na věci, který by se neměli dělat, ale všichni je stejně děláme.“* (Sebastian) Prakticky u všech informátorů se opakovala témata jako každodenní problémy lidí, nesplněné životní cíle, ctižádost a obecně to, co běžně lidé podle členů subkultury dělají špatně. Také se věnují myšlenkovým pochodům, které se v hlavách lidí v těchto situacích odehrávají.

Některé své texty označují jako motivační. Snaží se povzbuzovat a dávat sílu k řešení určitých osobních problémů. Tematicky se často inspiroují v osobních zkušenostech či jevech ze svého okolí. *„Vždycky jsem chtěl ukázat nějakou naději, cestu. Z vlastních zkušeností mi ta hudba hrozně pomohla překonat určitý problémy. S kapelou se snažíme dělat něco, čemu říkáme pozitivní metal. K progresivnější hudbě se snažíme řešit i složitější témata, různé psychologický problémy, ale i cesty z různých problémů, cesty k lepším zítřkům.“* (Máca) Stálým tématem v metalu je podpora individuality. Dělat si věci po svém a nenechat se ovlivnit tlakem okolí, to jsou motivy, které metalovou hudbu provázejí od počátku.

3.4.10) Životní hodnoty a ambice

Nejčastější odpovědí na otázku, koho si informátoři nejvíc váží, byla zpravidla rodina, zejména pak rodiče. Hlavním důvodem je to, že se na ně informátoři mohou vždy spolehnout, vědí, že je nikdy nenechají na holičkách. Této vlastnosti si považují i u lidí, kteří do rodiny nepatří. *„Jsou tu kamarádi, na který se můžu vždycky spolehnout, vím, že mě nenechají ve štychu. Dokonce i kluci, který jsem znal přes kapelu jenom chvíli a ač nerad, otravoval jsem je s osobníma problémama a oni se na mě nevykašlali. Je fajn vidět, že některý lidi pořád věří v hodnoty jako je čest, hrdost, soudržnost a férovost.“* (Máca)

V otázkách životních priorit uváděla shodně většina informátorů, že je pro ně nejdůležitější dělat práci, která je bude bavit. *„Chtěl bych být vždycky spokojenej s tím, co dělám. Dobrej pocit je na prvním místě, pak jsou další věci jako finanční odměna. Když budu mít dobrou práci, která mě bude bavit a naplňovat, jsem schopnej skousnout, že bych dostával o pár tisícovek míň.“* (Jirka) Na výši příjmu a životní úrovně většina z nich důraz nekladla. Někteří zmiňovali jako jednu z životních priorit dosažení stability, nemuset se bát, že nevystačí do další výplaty, ale mnohem větší důraz většina kladla na jiné aspekty jejich budoucího života. Hlavním cílem bylo obvykle dělat to, co je baví. Ať už se jedná o hobby nebo práci, tento faktor byl nejdůležitější.

Svou kapelu a jejich hudbu často informátoři stavěli na první místa svých životních priorit. *„Hudbě se podřizuje všechno. Makám proto, abych mohl užít hudbu (smích), tak to momentálně je. Ale užít si ten život naplno, abych měl pocit, že si stojím za vším co jsem udělal. Že jsem hrdej na to, co jsem udělal, i na chyby, protože to jsou taky zkušenosti.“* (Honza) Z většiny se však shodují na tom, že to přináší různé potíže, zejména pak v partnerském soužití. Jejich životní styl nebývá jejich partnerkami obvykle moc podporován, někdy dokonce bývá zásadní překážkou. Problémem nebývá hudba ani kapela samotná, ale míra času a energie, které jim členové subkultury věnují. Taková rozdílnost žebříčku životních priorit a hodnot je často neřešitelným problémem.

Na současné české metalové scéně pravděpodobně není metalová kapela, kterou by uživila samotná jejich hudba. Většina lidí pohybujících se v této oblasti si uvědomuje, že se

hraním v metalové kapele nikdy žít nebude. „*Je hrozně těžký se jako metalová kapela někam dostat, ale je hezký tomu věřit. I tak si užiješ akce, ta cesta je i cíl.*“ (Máca) Najdou se však mezi nimi i ti, kteří by to rádi alespoň vyzkoušeli. „*Nejde mi o to být slavnější nebo bohatější, chtěl bych si tím ale nějak normálně vydělávat, abych tomu mohl věnovat všechnu čas. Strašně rád bych se tím živil, ale ne za cenu, že bych dělal něco, co nemám rád.*“ (Márty)

V případě, že by se jim podařilo nějak výrazně prorazit, udělat si jméno i za českými hranicemi, rádi by upozornili na mnoho kvalitních domácích kapel, kterým se něco podobného doposud nedaří. „*Tady nejde jenom úplně o mě. Já chci, aby šla ta česká scéna nějakým způsobem nahoru. Tady je to všechno takový jako zabedněný, žádný interpret se nedostal na takovou celosvětovou úroveň, aby měl obrovské jméno. Pro mě by bylo hrozně cenný, kdybych byl ve vlně lidí, který to dotáhnou někam dál. Ukázat, my jsme odsud, ale nejsme marný.*“ (Honza) Většinou si ale ve svém oboru kladou podstatně nižší cíle. „*S kapelou bych si přál, aby na nás pravidelně chodilo rozumné množství lidí, v řádech stovek.*“ (Adam) „*Dobrá by bylo vypracovat se v rámci undergroundu, mít fanouškovskou základnu, jistotu, že když uspořádáme koncert, ty lidi tam budou.*“ (Tommy) Nejčastějším hudebním cílem, u kterého informátoři věří, že je reálný, je turné po evropských klubech, případně účast na některém větším festivalu. Některým z nich se to daří. Vydávají se tak obvykle na vlastní náklady na několikátýdenní tour po evropských klubech. Doufají, že podstatná část nákladů se jim zaplatí, hlavně však chtějí sbírat nezapomenutelné zážitky a muzikantské zkušenosti.

Závěr

Cestu k metalu si většina členů zkoumané subkultury obvykle nachází skrze jiné „měkčí“ rockové žánry. Protože považují metalovou hudbu za posluchačsky i technicky náročnou, vidí ji zpravidla jako další stupeň jejich muzikantského vývoje. Instrumentální vyspělost berou jako jeden z hlavních znaků subkultury. U jiných hudebních skupin si velmi váží, když umějí ovládat své hudební nástroje, komponovat složité postupy a to nehledě na daný žánr. To často vede až k jejich elitářskému chování a vnímání jiných, v jejich očích jednodušších hudebních žánrů. Přesto se zpravidla, také kvůli svým často negativním zkušenostem s tím, jak jejich tvorbu vnímá okolí, považují za tolerantní a otevřené vůči jiným hudebním žánrům i životním stylům.

Aktivní působení v kapele je velmi časově náročné, její členové musejí pravidelně doma trénovat a vymýšlet nové skladby, společně s kapelou zkoušet a koncertovat. Proto jim nezbyvá příliš mnoho volného času na jejich jiné zájmy. Z toho důvodu se často také pravidelně stýkají a navazují nové kontakty převážně s lidmi z této subkultury. Hraní v kapele tak pro ně není jenom koníčkem, většina z informátorů ho označuje za životní styl a věc, která v jejich životě hraje zásadní roli. Výjimkou nebylo ani označení „priorita číslo jedna“ a výrok „*makám proto, abych mohl uživit hudbu*“. Spoluhráče z kapely obvykle popisují jako nejlepší přátele, někdy o nich dokonce mluví jako o rozšířené rodině. Protože nemají příliš šancí na výraznější úspěch, jsou právě vztahy uvnitř kapely to, co ji obvykle drží pohromadě.

Najít společné rysy členů subkultury však nebylo snadné. Jednotná ideologie moderních metalových žánrů až na drobné výjimky neexistuje. Z obecných pravidel platí v podstatě pouze to, že drtivou většinu kapel tvoří muži a především to, že by mezi nimi měla panovat vnitřní sounáležitost a soudržnost. Tento její rys staví její členové na jedno z nejdůležitějších míst. Téměř každá kapela má několik dalších spřátelených seskupení s nimiž se snaží vzájemně podporovat. Právě kontakty na další kapely jsou pro ně možností, jak se dostat na lepší tuzemské akce a dát o sobě alespoň v rámci undergroundu vědět. Organizátoři koncertů jsou velmi často členové jedné z vystupujících kapel. Hlavně začínající kapely využívají možností výměnných koncertů, kdy se dvě kapely na oplátku pozvou na své akce. To však s sebou nese určitou dávku odpovědnosti, v případě neoplatení laskavosti se může o kapele roznést, že je nespolehlivá a tím pádem přijde o další nabídky. Vzájemná podpora kapel a

přátelské chování jejich členů je pro ně nutností. Z toho důvodu neradi pozorují konkurenční prostředí, které mezi českými metalovými kapelami často funguje. To podle nich umocňuje řada hudebních soutěží, organizovaných v dobré víře na podporu začínajících kapel a kapel okrajových žánrů, jež nemají příliš šancí prorazit. Metalová hudba na české scéně patří do „těžkého undergroundu“, návštěvnost koncertů je rok od roku menší, a tak vidí členové subkultury jako jedinou možnost, jak ji pomoci, držet při sobě a co nejvíce spolupracovat.

Většina informátorů svými zkušenostmi potvrdila řadu předsudků, které má o jejich subkultuře nezanedbatelná část lidí z většinové společnosti. Shodně ale říkají, že se nenechají odradit a budou i nadále dělat to, co je baví. Na druhou stranu se setkávají i s předsudky v jejich řadách, zejména co se týče jiných „jednodušších“ hudebních žánrů.

Pro každou kapelu je nezbytné, aby její členové plnili několik klíčových rolí, bez kterých nemůže kapela dlouhodobě fungovat. Ty obvykle plní více členů, podle toho, k čemu mají větší vlohy. Jeden z nich má obvykle na starosti skládání většiny hudby, další se stará o kontakty s jinými kapelami, respektive organizátory akcí. Důležitý je také člověk, který drží kapelu pohromadě, stará se o každodenní chod. Jeden ze členů také obvykle musí mít motivační úlohu, udržovat v kapele dobrou morálku. Pro aktivní koncertování je nezbytně nutný také řidič, jehož role bývá nejméně vděčná.

Ohledně stylizace se potvrdila postsubkulturní teorie, která říká, že dnešní subkultury již nemají striktně daný jednotný styl oblékání. Namísto toho její členové kombinují prvky různých stylů. Podle oblečení a obecně vzhledu není možné většinu členů zkoumané subkultury identifikovat. Až na drobné výjimky, svým vzhledem příslušnost k subkultuře najevo nedávají. Většina z nich ani nedokázala typický vzhled „moderního“ metalisty popsat. Pro většinu z nich ani není důležité svou příslušnost k subkultuře vyjadřovat vizuálními prvky. Lidé z jejich okolí, kteří je znají to o nich vždy vědí, ostatní to vědět nemusí. Trochu jiná situace je během koncertů, kdy se kapely obvykle snaží alespoň částečně stylizovat. Časté jsou hlavně trika oblíbených metalových kapel, podstatné ale bývá zejména pohodlí. Důležitější než vzhled je během koncertu celkový projev. Z něho musí být patrná především obrovská energie a sebevědomí, které dává vystupující kapela najevo. Stejně podstatné jako hudební preciznost je, aby členové seskupení působili uvolněně a dostatečně sebevědomě. Ideálně mají členové kapely působit, jako když jim pódium patří.

Jejich texty jsou nejčastěji o sociálních tématech, problémech, které vídají ve svém okolí. Jejich prostřednictvím upozorňují na jevy, které sami považují za nežádoucí. Často v nich také probírají individualitu, ta je obecně v metalu oblíbeným tématem. Není to však pravidlem, často i texty jedné kapely mají různá témata.

Všichni informátoři jsou si vědomi toho, že hudba, které se věnují nepatří mezi příliš populární žánry. Na profesionální úroveň, na které by se byli schopni svou hudbou uživit, se s největší pravděpodobností nikdo nedostane, přesto v to někteří z nich ve skrytu doufají. Rádi by byli součástí první české metalové kapely, které se podařilo uspět v zahraničí, nebo alespoň podpořili kapelu, které se to podaří. Věří, že právě takový úspěch české metalové kapely a soudržnost místních kapel, by mohli povznést českou metalovou scénu a přiblížit se dobám, kdy metal nebyl pouze undergroundovou záležitostí. Většinou však ale mají stanoveny mnohem nižší cíle. Nejčastěji by si rádi zahráli v klubech států západní nebo severní Evropy, což považují za splnitelný sen. Ale stejně jako v práci, je pro ně zpravidla nejdůležitější dělat to, co je baví. A to i za cenu snížených ambicí.

Summary

The most members of surveyed subculture usually found their path to the metal through other "softer" rock genres. As they consider the metal music challenging, they usually see it as the next level of their musician development. High level of instrumental skill is considered as one of the main subculture characteristic. They really appreciate if other band's members can control their musical instruments and make complex composition. This often leads to elitist behavior and perception of others, in their eyes, simple musical genres. Yet, as a rule, also because of their often negative experiences with perceiving their creation, they considered themselves to be tolerant and open to other musical genres and lifestyles.

Active presence in the band consumes much time, its members must practice regularly, invent new songs, rehearse with the band and do concerts. Not much time left too on their other interests. For this reason, they usually meet new people and make new contacts mainly with people of their own subculture. Playing in a band is not just a hobby, the majority of informants calls it a lifestyle and thing, which plays a crucial role in their lives. Some of them called it "*number one priority*" other said "*I work so I can do the music.*" They usually describe band mates as best friends, sometimes even as extended family. Because they have little chance of significant success, the relationships within the band are usually what it holds together.

Find commonalities among members of the subculture wasn't easy task. Except minor exceptions, uniform ideology of modern metal genres does not exist. The general rules is basically only that the vast majority of bands are men and especially there should be internal unity and cohesion between them. This feature takes one of the most important places. Almost every band has a few other friendly groups, they try to support each other. Contacts with other bands are opportunities to get a better gigs and make themselves known in underground. Organizers of the concerts are often members of one of the performing bands. Especially young bands are embracing the exchange concerts, where two bands invite each other to their events. However, this entails a certain amount of liability. If the kindness is not returned, it could be spread about the band that it is unreliable and thus lose more opportunities. Mutual support between bands and friendly behavior of their members is a necessity for members of the subculture. For this reason, they do not like competitive environment, which often exist

among Czech metal bands. This, according to them, is enhanced by a number of music competitions organized in good faith to support emerging bands and bands of marginal genres, that don't have much chance to break through. Metal music on the Czech scene belongs to underground, attendance at gigs is smaller each year and thus members of the subculture sees as the only way to improve their situation, to stick together and cooperate as much as possible.

Most informants have experienced a number of prejudices towards their subculture, which people of mainstream society often shows. But all of them consistently say they will not be discouraged and will continue to do what they like. On the other hand, they also faced prejudices in their ranks, particularly against other "simpler" music genres.

For each band, it is necessary that its members fulfill several key roles, without which the band cannot work in long term. Each member usually fulfill one of them depending on his abilities. One usually charge composing most of their music, the other handles contacts with other bands or event organizers. The person who holds the band together, takes care of daily operations is also important. One of the members also should have a motivational role in the band, he maintains good morale. For active touring, there is also absolutely necessary driver, whose role is least grateful.

In accordance to postsubculture theory, which says that today's subcultures have no longer strictly uniform dress codes, no unified styling were confirmed. Instead, subculture's members combine elements of different styles. According to clothing and appearance, majority of the surveyed subculture cannot be identified. With a few exceptions, they don't show their subculture affiliation by appearance. Most of them could not even describe typical style of "modern" metalheads. For most of them, visual elements are not important to their subculture membership. Their close people, who truly know them, always know about their membership, others don't have to know. A slightly different situation is during concerts, when bands usually try to partially stylize. Frequent are shirts of other metal bands, but especially important is convenience. During concerts, overall expression is more important than appearance. Especially great energy and self-confidence must be shown. As well as musical precision, essential is, that members of the group look relaxed and confident. Ideally, the members of the band act like the stage is theirs.

Their lyrics are mostly about social issues or problems they see in their neighbourhood. Through them, they bring attention to phenomena they deem undesirable. They also often discuss individuality, it is generally favorite topic in metal. However, it is not the rule, one band's lyrics often have different themes.

All informants are aware, that their music does not belong among popular genres. Probably none of them will get to professional level, yet some of them secretly hope so. They would like to be part of the first Czech metal band, which has managed to succeed abroad, or at least support the band that succeed. They believe such success of Czech metal band and cohesion of local bands, could revive the Czech metal scene and remind more glorious times of metal history. However, the most of them have much lower goals. They would like to play in the clubs of West and North Europe, which they considered as achievable dream. But same as in labor, the most important for them is to do what they enjoy. And even at the cost of reduced ambition.

Použitá literatura:

- DISMAN, M. 1993. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum.
- DUFFKOVÁ, J. 2008. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.
- GELDER, K. 2007. *Subcultures: Cultural Histories and Social Practices*. Routledge.
- HANZALOVÁ, K. 2012. *Současná metalová subkultura v České republice pohledem jejích členů: význam vizuálních prvků a reflexe reakcí většinové společnosti*. Bakalářská práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií.
- HEBDIGE, D. 1979. *Subculture: The meaning of style*. London: Routledge.
- HENDL, J. 2005. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál.
- HEŘMANSKÝ, M., NOVOTNÁ, H. 2011. *Hudební subkultury*. In: Janeček, Petr (ed.): *Folklor atomového věku? Kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti*. Praha: Národní muzeum a Fakulta humanitních studií UK.
- CHRISTE, I. 2005. *Heavy metal: d'áblův hlas. Kompletní historie pro znalce*. Praha: BB Art.
- JANEČEK, P. 2011. *Folklor atomového věku. Kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti*. Praha: Národní muzeum; Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze.
- MACEK, Petr. 1999. *Adolescence: Psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál.
- MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. a kol. (1996): *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum.
- MUGGLETON, D. 2002. *Inside Subculture: The postmodern meaning of style*. Oxford. Berg.
- PETEREK, L. 2011. *Životní styl a hodnotová orientace metalové subkultury*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Filosofická fakulta.
- SMOLÍK, J. 2010. *Subkultury mládeže : Uvedení do problematiky*. Praha: Grada.
- SHARPE-YOUNG, G. 2005. *New Wave of American Heavy Metal*. New Plymouth: Zonda.
- WALSER, R. 2000. *Running with the devil – power, gender and madness in heavy metal music*. Middletown: Wesleyan University Press.
- WILDEMUTH, B. M., ZHANG. Y. *Unstructured Interviews. Applications of social research methods to questions in information and library science*. Westport, CT: Libraries Unlimited.

Dokumentární filmy

Seven ages of rock. 2008. BBC.

Metal: A Headbanger's Journey. 2005. Režie: Sam Dunn, Scot McFadyen.

Global metal. 2008. Režie: Sam Dunn, Scot McFadyen.

Internetové zdroje

<http://www.ireport.cz/metalomanie>

Přílohy

Příloha č. 1: otázky, tematické okruhy k rozhovoru

- 01) Jak jsi se dostal k metalu jako posluchač, muzikant?
- 02) Kdo tě nejvíc ovlivnil?
- 03) Co pro tebe v životě znamená metalová hudba, kapela, hraní?
- 04) Je něco, co ti na metalové subkultuře vadí?
- 05) Je něco, co ti vadí na mínění společnosti ohledně metalové subkultury?

- 06) Co považuješ pro členy metalových kapel za typické?
- 07) Čím se od většinové společnosti (i neúmyslně) odlišuješ?
- 08) Považuješ metalovou hudbu za důležité pojítko k lidem, se kterými se stýkáš? Proč?
- 09) Je pro tebe důležité, aby lidé věděli, že posloucháš a hraješ metal? Dáváš to běžně najevo?
- 10) Jsou nějaká nepsaná pravidla, podle kterých by ses měl jako člen metalové kapely řídit?
- 11) Podle čeho si vybíráš svůj styl, buduješ image? Kde se inspiruješ?
- 12) Stylizuješ se vědomě na pódiu do nějaké role nebo se snažíš být naprosto přirozený?

- 13) O čem jsou vaše texty? Co se jimi snažíte říct?
- 14) Považuješ vaši hudbu za prostředek komunikace? Co jí dáváte najevo? Jaké emoce, myšlenky?

- 15) Jaké role v souvislosti s fungováním kapely tě napadají?

- 16) Jaké máš vztahy s ostatními členy kapely? Jsou pro tebe opravdoví přátelé nebo spíš
- 17) Jaké máš (máte) vztahy s jinými kapelami? Máte nějaké spřátelené kapely?
- 18) Považuješ jiné (metalové) kapely za konkurenci? Vnímáš konkurenční napětí mezi kapelami?

- 19) Co si myslíš o jiných metalových odnožích, kombinování s jinými žánry?
- 20) Co si myslíš o extrémních metalových žánrech? Black, brutal death, grindcore...?
- 21) Jaký máš názor na jiné hudební žánry než metal/rock?

- 22) Je nějaká společenská skupina (subkultura) s jejímiž členy by ses nemohl přátelit?
- 23) Koho si ve svém životě nejvíc vážíš? Proč?
- 24) Jakou skupinu lidí považuješ za největší autoritu, které si obzvlášť vážíš?
- 25) Kam bys to chtěl v životě dotáhnout?
- 26) Jaké máš s hudební ambice? Přeci jenom děláš žánr, který tady nemá příliš velké zázemí.
- 27) Jaké jiné zájmy kromě kapely máš?
- 28) Jakým způsobem sháníte koncerty? Pořádáte vlastní akce, děláte výměny?
- 29) Cítíš se na nějakém místě (klubu, podiu) jako na "domácí půdě"?
- 30) Vnímáš nějaký rozdíl v pražských a mimopražských koncertech?
- 31) Co považuješ kromě hudby za společný znak subkultury metalových kapel?

Příloha č. 2: Přepis rozhovoru

01) Jak ses dostal k metalu jako posluchač, muzikant?

Dostal jsem se k tomu hlavně přes punk, protože do 15 let jsem neměl o muzice vůbec "šajn" a v patnácti jsem začal trochu chodit na koncerty a chytla mě punková hudba, česká punková scéna. Díky týhle hudbě mě začala bavit kytara. A jak jsem se začal učit na kytaru, tak to vedlo jedno k druhému. Jakmile jsem se naučil základy, chtěl se naučit něco lepšího, nějak se zdokonalit, tak jsem si hledal větší a větší challenge až jsem se dostal k metalu (smích). Později pak k metalcoru, protože tam mě oslovila ta agresivita a ta energičnost co ta hudba v sobě má.

02) Kdo tě nejvíc ovlivnil?

To vím naprosto přesně. Nejvíc mě oslovil zpěvák ze Znouzecnosti⁴ z Plzně, kterej mě totálně uchvátil tím, jak to tam na živo vypouštěli. To byl můj první koncert v Rockcafé, v tom starém ještě nahoře. To jsem viděl poprvé v životě, že se dá stát na pódiu s kytarou a k tomu ještě zpívat. To mě úplně zničilo a rozhodl jsem se, že to chci dělat taky (smích). A taky

⁴ Znouzecnost je česká punk-rocková kapela, působí již od roku 1986.

mě k tomu dokopala jedna spolužačka ze střední školy, která taky hrála na kytaru. K metalcoru mě později pravděpodobně dostali Parkway drive a Killswitch engage.

03) Co pro tebe v životě znamená metalová hudba, kapela, hraní?

Kytara pro mě v praxi znamená život, protože bez ní už nedám ani ránu. (smích) To je už takovej návyk a hlavně je to smysl života. Člověk má co dělat, má kvůli tomu cíl do kterýho může soustředit svojí energii. Kapela je pro mě rozšířená rodina, mít kapelu je jako mít vztah s dalšíma čtyřma lidma najednou (smích). Vyžaduje to nějaký respekt, vzájemný pochopení a kooperaci...Momentálně poslouchám hudbu napříč žánry, protože ve chvíli, když se tomu člověk věnuje hodně a řeší kapelní záležitosti a skládá písničky a vymýšlí to, je tak přehlcenej těma tvrdejma věcmá, že potřebuje oddych. Metal je pro mě domácí hřiště kde se pohybuju, ta hudba mě strašně nabíjí energií, ale na druhou stranu je to svým způsobem i práce, od který si potřebuju čas od času odpočinout. Pak zabrousím nemilosrdně do popu, do hip-hopu (smích).

04) Je něco, co ti na metalové subkultuře vadí?

Občas mi vadí taková omezenost, takový elitářství. Ty lidi, díky tomu, že mají pocit, že poslouchají složitější hudbu, že jsou inteligentnější a podobně. A přitom jsou to schopný v takový omezenosti dohnat do takovýho kraje, že to je v podstatě parta blbečků. Ale samozřejmě se to nedá generalizovat, neplatí to všude. A někdy je to prostě pozvěřina...jako všude je to stádová záležitost (smích). Některý lidi se daj zmanipulovat, některý si stojí za svým. Že by mi ale vadilo něco jako celek, to ani ne.

05) Je něco, co ti vadí na mínění společnosti ohledně metalové subkultury?

Já vím, že občas jsou nějaký problémy, ale já osobně jsem se s ničím takovým neseťkal. Mě se třeba stalo, že na mě některý lidi vyjížděli nebo útočili kvůli tomuhle, ale když se člověk nenechá vyprovokovat a argumentuje, tak maximálně odejde s tím, že ten člověk co tě takhle napadl, je úplnej kretén (smích). Vyloženě ale nepocituju nějakou nevraživost, spíš naopak. Spousta lidí je na druhou stranu schopna ocenit, když do něčeho dáváš kus sebe. I když to není jejich šálek čaje, mají pochopení už jenom pro ten přístup k věci. Dokonce bych řekl, že v rámci tý naší subkultury funguje mnohem větší nenávisť než ven. (smích)

06) Co považuješ pro členy metalových kapel za typické?

Já bych řekl, že často je to dost vysoká technická úroveň hry, protože ten žánr to vyžaduje. Není to jako rock, že by se dalo hodně improvizovat, naopak musí kapela táhnout jako jeden celek. Určitá míra preciznosti a technický vospělosti tenhle směr charakterizuje hodně. Jestliže se bavíme o metalcoreu, což je trošičku žánr, kterej se přibližuje nějakýmu mainstreamu, je postavenej na tom, aby byl v mnoha směrech líbivej. Takže ta líbivost, mixování čistých a zkreslených vokálů a poměr melodičnosti a rytmiky.

07) Čím se od většinové společnosti (i neúmyslně) odlišuješ?

To fakt nevím, protože na jednu stranu jsem úplně stejnej jako ostatní a na druhou stranu sem blázen. (smích)

08) Považuješ metalovou hudbu za důležité pojítko k lidem, se kterými se stýkáš? Proč?

Do značný míry určitě. Protože ta kapela funguje na principu toho, že kolem sebe musíš vytvářet nějakou kulturu, stavíš si kolem sebe lidi, kterým se to líbí (...) a obklopuješ se jimi, protože ti to dává motivaci pracovat dál. Utvrzuje tě to v tom co děláš. Určitě je to obrovský pojítko s lidma a hlavně se skrze hudbu seznámíš s obrovským množstvím lidí. Myslím si, že každá hudba spojuje a je to dobře. A jsem rád, že u nás to taky tak funguje. Občas se i stane, že tou hudbou někoho nakazíš (smích), že po kontaktu se mnou nebo s někým z kapely se ten člověk uchýlí k tvrdší hudbě. Je to v podstatě sdílená energie a nějakým způsobem to tak funguje.

09) Je pro tebe důležité, aby lidé věděli, že posloucháš a hraješ metal? Dáváš to běžně najevo?

Jak se to vezme. Já to kolem sebe šířím hodně (smích), ale že bych si na tom zakládal, když vyrazím ven tak musí každěj vědět, že jsem kytarista a podobně, tak to ani moc ne. Naopak si z toho občas dělám legraci, protože člověk by se neměl brát moc vážně ať dělá cokoliv. Musíš brát vážně tu věc, ale ne sebe.

10) Jsou nějaká nepsaná pravidla, podle kterých by ses měl jako člen metalové kapely řídit?

Nějakých pravidel bude spousta, ale každěj je individuálně porušuje podle toho, jak mu to zrovna vyjde (smích). Ale to je zas taková součást rock 'n' rollu, ta rebélie, z kterýho to vychází. Je spíš fajn se chovat slušně, ale na pravidla kašlat. (smích)

11) Podle čeho si vybíráš svůj styl, buduješ image? Kde se inspiruješ?

Každý člověk se někde inspiruje. U mě je to velkej cross over, je spousta věcí co na mě má vliv. Všechno co dělá můj styl jsou věci, který mě baví a jsou napříč žánrama. Myslím, že nejsem takový to "scene kid" (smích), který vypadá přesně jako podle předpisu, jak vyrobit emáka. I když i toho jsou tam občas prvky.

12) Stylizuješ se vědomě na pódiu do nějaké role nebo se snažíš být naprosto přirozený?

Snažím se vypadat, jako že mám sebevědomí (smích) a nemám trému. A jako, že pořád přesně vím co dělám, i když se mi to zrovna vymkne z rukou. Někdy to všechno dohromady tak zapůsobí, že se to začne sypat pod rukama. Ale ty pořád potřebuješ prodat produkt, kterej si tam přinesl. Takže musíš vypadat, že máš alespoň představu o tom co děláš. Trochu divadlo to je, na druhou stranu se do toho snažím dát i ten upřímněj prožitek. On z toho nakonec vyleze sám, zas takovou hlavu si s tím nedělám. A zrovna u nás v kapele je to o celkový energii, necvičíme žádnou choreografii nebo podobně. Spíš se snažíme koukat, co dělají ostatní lidi na tom pódiu a chytit tu vlnu jeden od druhýho, abychom působili právě, že to jde od srdce. Ono to tak třeba nepůsobí, ale je to tak.

13) O čem jsou vaše texty? Co se jimi snažíte říct?

Naše texty jsou z jedný části nějaký osobní prožitky a emoční výlevy (smích), občas docela hodně výlevy (smích) a částečně to je (...) Já bych je popsal jako motivační. Ukázat směr, poukázat na nějaký chyby a posluchače nasměrovat tak, aby měli pozitivnější náhled na problémy, který řešíme. A aby si věřili, byli sami sebou. Celkově podporovat individualitu člověka.

14) Považuješ vaší hudbu za prostředek komunikace? Co jí dáváte najevo (emoce, myšlenky)?

Pocit síly a hodně energie. A pocit jako když se vyřveš (...) můžeš ze sebe vypustit toho démona, dodá ti to sílu. Trochu nával adrenalinu a hlavně obrovská porce energie. A hudební prožitek co se týče kompozice skladeb, aranží a podobně. A zrovna v tomhle žánru bych řekl, že tam hraje velkou roli i filosofie těch kapel, spousta hardcoreu je vyloženě hudbu o filosofii, o zprávě, co kapela lidem posílá. Svým způsobem jde o ztotožnění se skupinou lidí, která to vidí podobně.

Naše filosofie, když budu mluvit striktně za sebe, je, že v počtu je síla a sjednocení těch individualit je obrovsky mocná záležitost. Je super, když můžeme táhnout za jeden provaz. A otevřenost, protože to je věc, se kterou mám osobně velkej problém. Když lidi nejsou

dostatečně otevřený a soudí dřív než k tomu proniknou, tak aby to vůbec soudit mohli. Z mojí strany je to teda určitě o tý otevřenosti.

15) Jaké role v souvislosti s fungováním kapely tě napadají?

Určitě ta tvůrčí síla. Důležitá je i organizační síla. Taky musí každej dostatečně zvládat svůj instrument, tak aby byl platným členem týmu. A určitě taky PR, public relations, jak je každej člověk v kapele schopnej jednat s fanouškama, ostatníma kapelama, s managementem a podobně. To jsou asi ty nejdůležitější role.

16) Jaké máš vztahy s ostatními členy kapely? Jsou pro tebe opravdoví přátelé nebo spíš kamarádi? Jak moc důvěrně se znáte?

Pro mě rozhodně přátelé, se kterýma jsem strašně rád a vždycky doufám, že to vydrží. Na druhou stranu taky přátelé, se kterýma se člověk musí rozloučit, když se ty cesty začnou rozcházet a už to nevidíme stejně. Funguje tam i faktor určitý profesionality. Aby kapela mohla někam směřovat, je potřeba, aby všichni táhli za jeden provaz. A když se někdo rozhodne, že to tak dělat nechce, přestože ho mám jako člověka rád, musí z toho kolotoče vypadnout. Sice je to vždycky smutný, ale nedá se nic jinýho dělat.

17) Jaké máš (máte) vztahy s jinými kapelami? Máte nějaké spřátelené kapely?

Určitě. Jsou tu kapely, se kterýma hrajeme hodně, kluci z jiný kapely nám zařizují koncerty. Jsou strašně ochotný, vždycky když se potkáme je sranda. S dalšíma, když zajdeme na jejich koncert, přestože tam nehrajeme, je vždycky přátelská atmosféra. Člověk se pak na to těší a má dobrej pocit, když je mezi lidma, se kterýma se cítí dobře. Takže máme spoustu takových kapel.

18) Považuješ jiné (metalové) kapely za konkurenci? Vnímáš konkurenční napětí mezi kapelami?

Konkurenční prostředí bohužel funguje, i když je podle mě absolutně neodůvodněný. Naopak je daleko lepší, když si ty kapely pomáhají a když se podporují. Jsme malá země, je tu strašně malej trh a zkoušet to rozdělit na to, kdo bude fandit jakýmu týmu je hrozná hovadina. Kdyby se ty kapely dali dohromady a táhli za jeden provaz a vzájemně se podporovali, svým lidem by dávali zprávy o dalších kapelách, teoreticky by mohli všichni nabyt větší fanouškovskou základnu. Co si budeme povídat, na ty koncerty chodí i tak málo lidí a když se to někdo ještě snaží takhle rozsekat, tak je to špatně. Na druhou stranu musím říct, že máme

poslední dobou spoustu dobrých zkušeností když přijdeme s podporou jako první, oni si toho všímají a funguje to pak i navzájem. Navzdory tomu, že mezi nima nejsme ještě tak dlouho, ještě úplně nepatříme mezi takovou tu kulturu kapel, který jsou už postavený dýl a fungujou spolu, tak i přesto to funguje tímhle způsobem. Někde za sebe hodíme slovo a snažíme se vybudovat prostředí, kde si nebudeme konkurovat.

19) Co si myslíš o jiných metalových odnožích, kombinování s jinými žánry?

Myslím, že je to super záležitost, je to jediná cesta, jak z toho ještě vytřískat něco nového.

20) Co si myslíš o extrémních metalových žánrech? Black, brutal death, grindcore...?

Stejně jako u jakéhokoliv jiného žánru jsou tam věci, který jsou absolutní masterpiece a spousta odpadu. Jako u všeho. Kolega z práce má přehled o týchle brutální scéně a spousta věcí co mi posílá stojí za zamyšlení. Ty lidi přemýšlej asi trošičku jinak, ale rozhodně to stojí za povšimnutí a má to svojí hodnotu.

21) Jaký máš názor na jiné hudební žánry než metal/rock? (pop, hip-hop, ska, techno, taneční)

Všechno tohle zvládám (...) a rád. Třeba u pop music žeru to, že tam to většinou dělá větší tým lidí. Jsou to skvělí muzikanti, mají na to školy, obrovskou praxi a pokud by nebyli dobrý, v tom byznysu by se nedostali takhle daleko. A pak je právě zajímavý pozorovat, jak se v těch popových písničkách klade obrovskej důraz na detail. Jednotlivý aranže, zvuky jsou poskládaný tak, že to dává smysl, přestože je to postavený na čtyřech akordech, aby to bylo pro lidi nejstravitelnější. Svým způsobem je to naprostá genialita, která je právě od metalový subkultury často nedocenená.

22) Je nějaká společenská skupina (subkultura) s jejímiž členy by ses nemohl přátelit?

Je to člověk od člověka, ale když to budeme takhle generalizovat, tak jsou to určitě názoroví extrémisti. Když se chce někdo držet jenom toho svého a nechce tolerovat, že má někdo jinej názor, tak to nejsou lidi, se kterýma bych se já chtěl bavit.

23) Koho si ve svém životě nejvíc vážíš? Proč?

Strašně si vážím své rodiny, protože mám naprosto skvělou rodinu. A myslím, že mi poskytli takový zázemí, že díky nim můžu dělat to, co dělám. Pak si hodně vážím svých přátel (...) já mám na ně hroznou kliku. Ve svých přátelích mám obrovskou podporu, to přátelství nevymizí. Třeba se nestýkáme tak často, ale ty lidi už jsou v mém žebříčku na takový úrovni,

že kdykoliv se ozvou, funguje to znova tam kde jsme předtím přestali. A vůbec lidí, který ti takhle přirostou k srdci. Někdy to prostě nefunguje, třeba partnerský vztahy, to je průšvih. (smích) Co si budem vykládat. Já se snažím na ty lidi nikdy nezanevřít, někdy se někomu potom samozřejmě vyhýbáš, protože to nefunguje. Ale vždycky se snažím udržovat si k nim nějakou pokoru, respekt, brát je takový, jaký jsou. Nikdo není dokonalej a kdybychom byli všichni stejný, byla by to hrozná nuda.

Já: Když už jsi nakousnul ty partnerský vztahy, měl jsi někdy problém, co se týče tolerování tvého koníčku, filosofie?

Jeden za druhým. (smích) Když člověk věnuje veškerou svojí energii tý hudbě, partnerskej vztah trpí ve chvíli, kdy to druhej člověk nemá stejně. A ve chvíli, kdy je pro tebe prioritou číslo jedna hudba a kapela a pak až přítelkyně, a ona má jako hlavní prioritu tebe, nefunguje to. Těžko se s tím pak smíří. Nikdy to samozřejmě není černobílý, těch aspektů co má vliv je víc, ale v zásadě se potýkám s tímhle problémem. Investuju tolik času a energie do toho, co dělám, že partnerky, když už se nějaká najde (smích), s mají většinou problém.

24) Jakou skupinu lidí považuješ za největší autoritu, které obzvlášť vážíš?

Vždycky radši prozkoumat člověka, v dobrý skupině můžou být špatný lidi a ve špatný skupině můžou být dobrý lidi. To bych zrovna obzvlášť vypíchnul (...) dejme tomu, že mám přehled o nějakých skupinách, který třeba nejsou úplně společensky košer, že by se řeklo, že jsou to fajn kluci. Ale mezi nima fungujou takový mechanismy, že spousta lidí, co se považuje za ultra slušnáky a přínos pro společnost, jim nesahá ani po kotníky. Takhle povrchně to myslím neberu vůbec.

25) Kam bys to chtěl v životě dotáhnout?

Já nevím. Pro mě je svým způsobem cesta i cíl. Nemám vytyčený, že bych chtěl prodat tolik a tolik alb a podobně. Hudba tam určitě hraje největší roli, hudbě se podřizuje všechno. Makám proto, abych mohl uživit hudbu (smích), tak to momentálně je. Ale užít si ten život naplno, abych měl pocit, že si stojím za vším co jsem udělal. Že jsem hrdej na to, co jsem udělal, i na chyby, protože to jsou taky zkušenosti. Abych žil život tak nějak naplno, ať je s hodně nebo málo penězma, abych měl vždycky dobrej pocit z toho, co dělám. A že to dělám na maximum.

26) Jaké máš s hudební ambice? Přeci jenom děláš žánr, který tady nemá příliš velké zázemí. Tady nejde jenom úplně o mě. Já chci, aby šla ta česká scéna nějakým způsobem nahoru. Tady je to všechno takový jako zabeďněný, žádněj interpret se nedostal na takovou celosvětovou úroveň, aby měl obrovský jméno. Když to srovnáš třeba s Německem, kde máš Ramstein, kapelu, která dobyla celej svět. Tady nikdo takovej není. Tady maximálně stálice jako Gott dobyly Německo. Pro mě by bylo hrozně cenný, kdybych byl ve vlně lidí, který to dotáhnou někam dál. Ukázat, my jsme odsud, ale nejsme marný. Češi jsou celkově dost podceňovaný, svým způsobem jsme na sebe i dost přísný. Permanentně slyším, jak ta scéna v Anglii je úplně jinde, že to mají mnohem vydřenější, kapely jsou tam o deset levelů výš než tady. A když jsme vyjeli do Londýna, tak kromě headlinerů by jim tam ukázala spousta českých kapel. Nejde ani o vlastenectví, ale spíš dokázat, že je jedno odkud jsi, díru do světa můžeš udělat kdekoliv. Když to dokázal nějakěj Jihokorejec⁵, proč bysme to nezvládli taky. (smích) Spousta lidí tu hází moc rychle flintu do žita, aniž by to pořádně zkusili. Opravdu jsme na sebe hodně přísný. Na jednu stranu je to sice dobře, ale když tě to začne brzdit, taky to není dobrý. Někdy je i dobrý nemít soudnost. (smích)

Já: Myslíš si, že je tu slušná podpora hudby?

Ne. Co si neuděláš, to nemáš. Z pohledu autorit tu kultura v podstatě neexistuje. Tady je všechno na malou domů. Člověk musí být neuvěřitelně silnej, aby měl mezi tímhle šanci prorazit, navíc s něčím, co tu nemá větší zázemí. Je to boj, ale kdyby to bylo jednoduchý, dělal by to každej. (smích)

27) Jaké jiné zájmy kromě kapely máš?

Teď už je to hodně osekany. Snažím se nějakým způsobem cvičit, posilovat, aby člověk vypadal trochu k světu když už je tady. (smích) Jedenáct let jsem hrál fotbal, z kopaček jsem přešel k muzice. Takže mám nějaký sportovní základy, i když teď už na to není tolik času. A mezitím se snažím o nějakěj vlastní rozvoj, co se týče třeba četby a podobně, aby člověk nebyl primitiv. Mít přehled a vlastní názor, sebevzdělávat se. A prací přidat i nějaký hodnoty do společnosti.

28) Jakým způsobem sháníte koncerty? Pořádáte vlastní akce, děláte výměny?

⁵ Singl Gangnam style Jihokorejské rapper PSY, se stal v roce 2012 s více než miliardou shlédnutí nejsledovanějším videem na serveru Youtube.

Pořádáme sami a dostáváme poměrně dost nabídek, abychom někde zahráli. To se hodně odvíjí od kvality nahrávek a prezentace kapely, v dnešním světě po internetu. Ohlasy na internetu hodně rozhodují o tom, jak se obsazování koncertů vyvíjí. Od všeho kousek, říct si, že to budeš dělat tak a tak moc nejde. Rychle tě to přesvědčí, že to tak nebude, takže pracuješ s tím co máš. Strašně bych chtěl i manažera, už mi hodně leze krkem. To neustálý posílání mailů a komunikace je neuvěřitelně časově náročný, hrozně tě to odšťavní. Takže manažer by určitě hodil, zatím si ale jedeme všechno svépomocí. Výměny taky využíváme. Je to trochu komplikovaný, protože čím víc výměn máš, tím víc máš závazků vůči dalším kapelám. Je to častokrát dost náročný a člověk už musí kalkulovat s tím, co je schopnej vrátit nazpátek a co ne, aby to nefungovalo tak, že ty kapely poděláš. Je dobrý tu byznys stránku věci nepodceňovat, dobrý jméno dělá v tomhle oboru hodně. Tak je důležitý být schopnej dostát svých závazků.

29) Cítíš se na nějakém místě (klubu, podiu) jako na "domácí půdě"?

Těžko říct. Asi všude, kde na nás lidi pařej. V tu chvíli je to pro nás domácí hřiště a tím to hasne.

30) Vnímáš nějaký rozdíl v pražských a mimopražských koncertech?

Docela jo. V Praze je to víc nevděčný, funguje to na principu, že jdeš před publikum, který tě automaticky soudí. Jak je toho tady hodně, lidi mají obrovskou možnost srovnání a většinou je to postavený na takovém: "tak se kluci ukažte. To jsme zvědaví co nám tady předvedete. No dobrý, to už jsme tady viděli" a podobně. A v těch menších městech z toho lidi bývají víc nadšený a víc si toho váží. Ale taky to nefunguje takhle striktně, někdy jsou i v Praze koncerty super a ty lidi tady předvedou totální peklo. (smích) Člověk odchází nabitej tou pozitivní energií. Ale v globálu to tak asi je, že ta Praha je nevděčná, je toho tady hrozně moc a je těžký se tu uchytit.

Občas na nás ale v menších městech koukají jako na "pražskou kapelu". Když je tam publikum s průměrným věkem 35 let, ty ta naše hudba asi moc neosloví, co si budem nalhávat. Oni čekají něco jinýho, nějaký big beat, na kterým vyrostli. Taky se teda stane, že tam není ta zpětná vazba, čuměj na tebe jak bacil do lékárny.

31) Co považuješ kromě hudby za společný znak subkultury?

Určitě tam něco bude. Jednak láska k tý hudbě (...) ty lidi hlavně spojuje ta hudba a s ní spojená společná energie.

Já: Často se v souvislosti s metalem mluví o ventilování frustrace, našťvanosti...

Osobně v tom ani nevidím moc negativní energie. Hlavně dřív v tom asi byla společná myšlenka vymanit se z konzumní společnosti, určitě to funguje taky. Pro mě se tohle hodnotí těžko, protože mám výbornej background a nežiju si vůbec špatně. Ale nějaká názorová celistvost, něco, s čím se člověk ztotožní, tu určitě funguje. Člověk si v tom najde nějakou myšlenku, která ho chytne a pak už je to vrána k vráně sedá. Ale nemyslím si, že by to byla vyloženě záležitost jenom tady toho undergroundu, tak to asi funguje úplně všude.